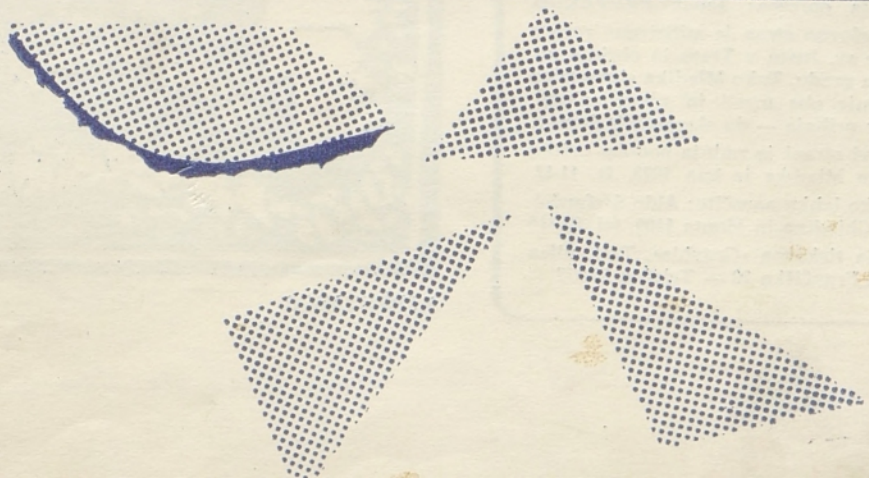

MADIKA

R O M A N J A

Romamo po slovenski zemlji na naše božje poti. Dvigamo se na grič in na gore do svetišč, ki so jih zgradili naši očetje, da bi bili bližje Bogu in njegovi Dobroti. Obteženi z nadlogami in skrbmi ter prošnjami upiramo pogled v križ. Ali pa romamo zadovoljni in brezskrbni, hvaležni za božji smehljaj, ki smo ga bili deležni.

Od davnih dni roma slovenski človek. Nosi kamenje in opeko in polena daleč v strmi klanec, da bi zgradil in potem olepšal božji hram; da bi prosil in zadostil; da bi jokal in pel in — molil.

Roma k Mariji na Repentabor, na Brbano, romamo na Sveto goro, na Višarje, na Staro goro, k Mariji v Stare Milje...

Na romanjih je našel slovenski ded moči za trdoto življenja in za zvestobo narodu. Kolikokrat je obupaval in mislil, da je sam. Potem pa je pogled uprl v daljavo in daleč na gori je za bliščal križ.

Kolikokrat je slovenska mati iskala opore sredi zmed in prigorjanj, osamelosti in zablod! Pa je z žuljavo utrujeno roko naredila križ otroku na čelo in je z drsajočim korakom romala z otroki v hrib po tolažbo in zdravje.

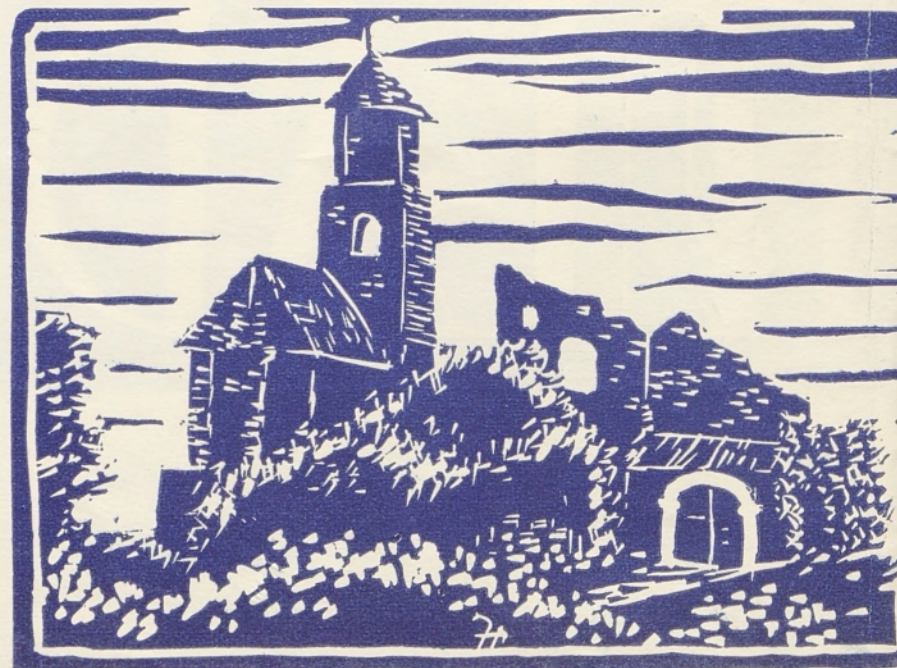
Ob uri največje nesreče, ko je Turek požigal domove in onečaščal slovenska dekleta in žene, je Marija na gori varovala vse, ki so se k njej zatekali. Zato je cerkev za obzidjem in visoko nad dolino.

Repentabor — sredi kraške gmajne stojiš in se oziraš do morja in do velikega mesta, če kdo tvoje tolažbe in zdravja želi. Od vse povsod romajo na Marijin praznik sredi poletja Slovenci k tebi kot spomin na tiste trpke dni, ko so pred sovražnikom iskali za tvojim obzidjem zaščite. Romajo s prošnjami in zahvalo za včerajšnje in za vse davne dni.

Rod, ki živi ob vznožju Tabora je ostal slovenski, ker je na griču dobival moči in potrdila.

Dokler bo ta rod romal na božjo pot k Mariji, bo ohranjal lepoto materine besede, pesem našega srca, zvestobo izročilu, vero v lastno življenje in v življenje nas vseh.

Zato tudi mladi rod roma preko kraške gmajne, vse dišeče po brinju in boru. Roma na Tabor, da bi ohranjal izročilo očetov, da ne bi zašel in smeri iskal, ampak da bi slovenski ostal.

REPENTABOR

(Linorez)

MLADIKA

P. D. 638/1957

1957

Uredila
 Jože PETERLIN in Dušan JAKOMIN

VSEBINA

Dr. Lojze Skerl: Uvodna beseda . . .	1
Mihael Jeras: Človek se vedno poslavlja	2
Zdravko Ocvirk: Jesen	4
Stanko Janežič: Labod na jezeru . . .	5
Mirko Javornik: Pionirji pod Kor-diljero	6
Slavko: Kraška gmajna	7
Bruna Pertot: Tih večer	7
Jože Peterlin: Lojze Bratuž	8
Slovenski skavt	8
Ljubka Sorli: Ne vem	9
Drago Štoka: Slovenski kulturni klub	9
Andrej Bratuž: Slovensko katoliško akademsko društvo v Gorici	9
Martin Jevnikar: Knjige	10
Vinko Beličič: Po visoki ravnici	10
Jože Peterlin: Razstave	11
Vladi Daneu: SNG	12
Rafko Vodeb: Iz španske literature . .	12
Glavko Turk: Gledališče Verdi	12
Maks Šah: Umor v katedrali	13
Gregor Pertot: Slovenski oder	14
Franc Mljač: Radijsko gledališče . . .	14
Mirko Filej: Prosveta na Goriškem . .	14
Prof. R. Hanželič: Duša družine	16
Dušan Jakomin: Beseda družini	16
Miranda Zafred: Film	16

Na platnicah
 Jože Udovič: Romanja — D. J.: Zatišje v naših domovih — J. P.: Okras naših domov

Zunanja oprema: Janez PREPELUH
 Na naslovno stran je stilizirana roža s cerkve sv. Justa v Trstu in obzidje goriškega gradu. Tako Mladika simbolično vključuje obe mesti in njuni zaledji, kamor prihaja — do slovenskih domov.
 Na prvi strani je zadnja podoba ovitka goriške Mladike iz leta 1922, št. 11-12.
 Mladiko lahko naročite: Aldo Stefančič, Trst, Chiadino in Monte 1109, tel. 90-315
 Tiskala tiskarna »Graphis«, Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — Telefon 29-477

Dr. Jože Peterlin, Trst, Via S. Daniele 52

MLADIKA

prihaja spet v slovenske domove na Tržaškem in na Goriškem. Prinesti želi lepo in preprosto domačo besedo: zgodbo in pesem ljudi, misel o srečnem zakonskem, družinskem in socialnem življenju. Želi vlivati poguma in prinašati resnico z vseh področij človeškega življenja. Rada bi pripomogla k zdravi in pravilni presoji vsakdanjih, predvsem kulturnih dogodkov v ožji domovini in v svetu v luči pameti in vere v Boga.

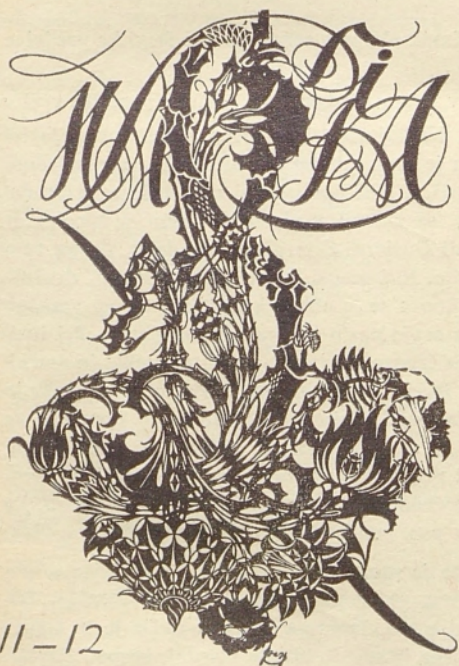
MLADIKA nas spominja na MLADIKO, ki je že rasla na domačih tleh, a jo je sovražna roka zlomila, da je morala usahniti. Živo imamo še pred očmi tedanjo njeno podobo.

MLADIKA, ki začinja svojo rast, bi hotela nadaljevati tedaj začeto življenje. Spet bo rasla iz domačih tal. Gotovo pa je, da bo morala rasti v večjih težavah kakor prejšnja. Časi so se spremenili, zahteve so postale večje. Tudi nevarnosti za pravilno rast se niso zmanjšale.

MLADIKA želi zbrati v krog svojih sodelavcev čim širši krog idealnih ljudi. A slonela bo nedvomno na mladem rodu in bo predvsem njemu namenjena. Tako bo lahko izražal v slovenskem materinem jeziku svoje misli in težnje, svojo vero in hrepenenje.

To delo bo dalo priložnost, da bo ta rod iz slovenske preteklosti in iz narodnega življenja črpal še vedno žive vrednote in bogatil z njimi vse tiste, ki v današnjem vrvežu zgubljajo zaupanje in vero vase, ali pa teh vrednot sploh ne poznajo in jih zato ne morejo ceniti. Pri odkrivanju teh vrednot bodo gotovo spoznali, kako tesno je zgodovina tega malega naroda povezana z neomajno ljubeznijo v Boga in v človeka ter s težko preizkušeno vdanostjo Cerкви. Črpajmo moči in razsvetljenja ob studencu božje milosti in MLADIKA bo obrodila stoteren sad in ne bo usahnila po naši krivdi.

Dr. Lojze Škerl

Človek se vedno poslavlja

MIHAEL JERAS

Soparno ozračje je kakor težka gmota obležalo na gladini jezera. Posedal sem v travi ob obrežju, prisluškoval sem plivkanju vode ob stranico čolna. Prav dobro sem razložil razposajeni »halo«, ki se je oglašal za mojim hrbtom. Pozneje sem dejal: »Ah, vi ste, Nicole!« Ona pa je pohitela: »Pogrešila sem vas pri kosilu in teto sem zadrževala do zadnjega gosta.« Potem sem jo spet slišal, ko je rekla, da je odpravila teto spat in da je vedela, da me bo nekje staknila. Odvrnil sem, da poležavam ob obrežju. Da tudi premišljam.

Vprašala je, kaj premlevam?

Rekel sem: »Prvič, da se mi je pripetilo nekaj nedoumljivega. Premišljam ... nič ne premišljam. In vendar razmišljanje o niču terja strašen miselni napor. Pri tem pa strim v kol, Nicole, ob katerega je privezan tale čoln.«

Vprašala je: »V tale voz?«

Pritrdil sem ter prisluhnil plivkanju. Po krajšem presledku sem ji tudi pojasnil: »Zavozlana je tudi moja domišljija, brez nje pa izgubljam trda tla.«

»Ne bi dejala,« je odvrnila. »Včeraj ste zaropotali s tveganim pogumom ter preplašili nekaj starih dam.«

»Zraven pa vzbudil mnogo smeha! Danes me je sram. Zazdelo se mi je neumno, da bi se prepuščal temu vrtincu ljudi.«

»Človeka ste se lotili prav po barbarsko.«

»Saj sem barbar! Zato bi se rad odpeljal na drugo stran jezera.«

»Nekakšna božja pot, ali ne?«

»Zelo stara božja pot, Nicole. Marija na Vrbi. Pred stoletji je blagoslavljal prve barbore, Slovence, ko so se pokristjanili.« Pogledala me je začudeno, zato sem pristavil: »Še prej pa so nekajkrat občutno premlatili Nemce, takratne Bavarce. Potlej so se naselili po tej kotlini ter pozidali tisto cerkvico. Kaj ni ljubezniva? Zapuščali so redke spomine, toda Germane so nekajkrat nakresali. Samo da ne bi pritiskala ta sopara!«

Rekla je, da je okolica krasna in da je mnogo hotelov. Dejal sem, da je bil ta kraj paradiz, dokler niso barbarov spodrinili nepoklicni lastniki hotelov. »Glejte obrežni prod, ločje, sonce na zatonu ter sredi poletja bele vrhove gora! Kaj ni bil to paradiz?«

»To je paradiz!«

»Bil je. Zakaj sinoči sem začutil, da sem vsiljen tujec sredi izbrane družbe, ki jo opazujem leta in leta s sovraštvom odrinjenca ... a računajoč na človekovo moralno rezervo. Zato sem se včeraj zvečer na terasi hotela spopadel z Germanom, ki se je v tisočletju prilagodil samo krojačevemu okusu.«

»Pavel, spremljala vas bom na drugo stran!«

»Ne, Nicole! Nehote sem vam podrl lepe prilike. Gospod Durier bo najbrž odpotoval. Žal me ne more izročiti policiji. Vem, da bi to rad storil. Vrnil se bo k svojim limonam in pomarančam ter si pač naslednje leto poiskal mlado življenjsko družico. Koliko let pa imate, Nicole?«

»Devetnajst. Ponavadi ne sprašujejo po tem! Devetnajst.«

»Preveč. Na to številko me opozarja obrežni kol s svojim vozlom. Prekleta sopara!«

»Ozračje napoveduje nevihto. Glejte jadrnice, kako kljub šibkemu vetru brze v varne obrežne kolibe.«

Alfonz, šofer njene tete, se je spoštljivo približal. Povedal je, da se gospa Maria še ni prebudila, tudi chef de chambre še ni predložil jedilnika. Ampak ... je nadaljeval, mali Fifi se je izmuznil iz sobe ter se v parku spopadel z buldogom gospoda Duriera. Nicole se je smehljala, ko je Alfonz pristavil: »Da se točno izrazim, gospodična, Fifi je pravkar podlegel posledicam neenakomerne bitke! Ko bo zvedela o dogodku vaš teta, bo v nevarnosti njeno življenje.«

»Kje je tista zverina zdaj?«

»Večerja v gospodarjevi sobi.«

Slišali smo piš vetra ter oddaljeno grmenje. Tedaj sem rekel: »Prinesite crko, Alfonz, vrgel jo bom v jezero.«

Od zida sem izluščil opeko ter si odrezal za meter vrvi. Medtem je Alfonz prinesel mrtvega okrvavljenega psička. Takoj za menoj je skočila v čoln tudi Nicole. Dejala je, da je to, kar nameravam, prepovedano. »Vem,« sem odvrnil, »sploh je prepovedanih precej opravkov.«

Veslal sem in Nicole je pripovedovala: »Nisem se mogla znebiti spomina na vaš včerajšnji prihod. S teto sva sedeli blizu vratarske lože in čakali na vrnitev hotelskega avtomobila. Vi in gospod Durier sta vstopila drug za drugim; on v kričeči srjaci, vi pa v čevljih, ki so se svetili ko novi. To je bil moj prvi vtis. Tedaj še nisem vedela, da je priletni kozavi gospod pričakovani Durier. Vas sem ocenila v kratkih trenutkih, vašo malomarno hojo, vaš zasmehljivo brezbrizni pogled po čakalnicah. Se spominjate, da so najine oči obvisle v zraku na sredi poti?«

Prikimal sem. »Prav dobro se tega spominjam.«

»Za hip ste se zazrli še v moje noge, toda samo na čevlje ... «

Spet sem prikimal. »Včasih sem nosil tri številke predolge podarjene čevlje.«

Obrnila se je v čolnu ter vprašala: »Nisva pozabila vrvi?«

Odkimal sem. Nadaljevala je s pripovedjo. Durier je bil razburjen, ker mu je vratar hotel odriniti sobico z razgledom na kuhinjsko dvorišče. Niti pomislil ni na letošnjo razprodano sezono! Nisem se zmenil zanj, strmel sem v Nicole ter nanjo opozoril tudi Duriera. Zelo glasno je dejal, da ga tuja dekleta ne zanimajo. Niti mopsi, ki poležavajo starim družabnicam v naročju. Znova se je obrnil k vratarju ter ga vprašal, kako naj prebije s svojo pasjo mrcino v tesni kamri. Pri imenu Durier, ki ga je izgovoril vratar, sta vstali dekle in starejša dama. Durier? Durier! Izkazalo se je, da lepšega srečanja sploh ni bilo pričakovati. Trije ljudje, ki so se domenili za skupno potovanje, so se našli. Durier, veletrgovec iz Casablance, je bil poslovni prijatelj Nicolinega očeta. Nemudoma sem odstopil svojo naročeno sobo staremu Durieru in medtem, ko je oskrbel svojega psa, popil z obema damama kozarec piva.

Stara dama me je premotrla zelo skrbno. »Durier je gospod, s katerim smo se domenili za skupno potovanje. Dogovarjamo se že dve leti. Izvoznik južnega sadja je in trgovski družabnik mojega brata. Rešili ste položaj, gospod Pavel.«

»Vaš pes je Kitajec?«

»Pravi Kitajec. Nicole si ga dolgo ni upala dotakniti. Ti psički se namreč vedno tresejo.«

Sredi točnega pripovedovanja je nekajkrat zagrmelo. Vročična sopara je postala neznosna. Zastrmel sem se v njene oči ter pozabil celo na vesla. Nicole pa je nadaljevala: »Tisto o psu ste rekli samo zato, da bi vzbudili pozornost. Nisem se ubranila nasmeška, ko sem opazila, da vam je teta verjela. Takrat vas je tehtala, kaj ste in koliko imate. Ne poznate je, odlično vzgojo ima. Ampak... tehtala vas je brez usmiljenja. Vi pa ste mislili name! In to bi teta opazila že pri prvem stiku, če vas ne bi bila tako zaverovano tehtala. Tako ste jo nehote zapeljali...« Zdi se mi, da ste močno začudeni... ali prizadeti? Pozabili ste celo na vesla. Da, začudeni ste, ko poslušate mojo pripoved!«

»Poslušajte, Nicole, koliko let vam je?«

»Devetnajst. Saj sem že povedala! Pa se res pripravlja nevihta. Ozračje je polno elektrike! Veslajte, zgostil se bo mrak.« Dvakrat sem zamahnil. »Teti ste se priljubili. Ima slabost, da se zdaj pa zdaj obesi na človeka, ki ji je všeč. Zaigrali ste materialista ter se znebili nekaj v besede prelitega cinizma. Posebno potem, ko smo zapustili jedilnico ter sedli v klub...«

Spet sem pozabil na vesla ter spremljal zanesljivo Nicolino pripovedovanje. Iz spomina so ji zrasi dejanja in odstavki, ki so bili značilni za sinočnji večer. Recimo tisto, kako je prišlo do pretepa med menoj in gospodom Durierom. Durier me je bil namreč izzval, da bi pripovedoval zgodbo, ki jo za mene napravijo drugi ljudje. Začel sem o onemlem ljudstvu v mrtvi pokrajini in o čudovitem dekletu, ki so mu iztrgali jezik. Zakaj to prelepo pokrajino z jezerom da si je izbral svet za svojo govorilnico z zaprtimi vrati. Nekega dne so pripeljali vanjo mlado dekle... Zdaj je razumel tudi Durier. Omenil je, da ni omikano izrabljati zaupne pogovore v vlaku za lastne postranske namene. Vprašal me je, če z namigavanji nisem šel malce predaleč? Odvrnil sem, da je ta dežela preveč čudovita, da bi dobil tak občutek. Razjezil se je, ker se je seznanil z menoj. Jaz pa sem vpričo dam mirno nadaljeval, da je Durier malo star, a vendar smešen človek. In da bi bil rad njegov prijatelj, če bi si hotel za svoje ženitovanske načrte izbrati kraj, ki bi tudi zgodovinsko ustrezal željam starega petelina. Nicole je bila užaljena, Durier pa me je hotel premlatiti. Na to pa sem bil pripravljen, zato sem rekel Nicole, da jo je škoda za tole starino...

Nicole je prenehala sredi stavka. Videl sem, da se je zdrznila. »Nevihta! Usula se je ploha! Pohitite, Pavel.«

»Zdi se mi, da sem se imel za preveč pametnega.«

Nepočakano je silila dalje. Med njenim pripovedovanjem se je zmračilo in tega nisva niti opazila. »Ploha ne bo ponehala tako hitro!«

»Kje je vrv? Saj sva jo vzela s seboj?«

»Prebudite se vendar, Pavel. Ne vidite, da sem premočena in da me trese mraz?«

»Vraga, rekel sem vam, da ostanite na obrežju!«

»Moj Bog, kakšni ste... podala vam bom vrv... ko se bo zablistalo in bom videla stopiti naprej...«

Besede so se izgubljale ko je ploha tolkla ob jezero. Zakričal sem, naj obsedi, izgubila da bo ravnotežje. Prepozno. Čoln se je zamajal. Skočil sem pokoncu in se v naslednjem trenutku znašel v vodi.

»Nicole! Nicole? Kje ste?«

»Da... Pavel. Držim se stranice čolna. Toda pešam...«

Obkrožil sem čoln ter se ji približal. »Primite se me za rame. Čoln je preveč spolzek. In ne skušajte z nogami iskati tal.«

BOGDAN GROM: »DREVO«

»Skoraj gotovo močvirno blato?«

»Dno je nevarno, Nicole. Vraga, zgrabite me za ramena!«

»Saj ni več daleč do obrežnega bičevja... skozenj pronicajo tisti zeleni žarometi.«

»Da... še nekaj zamahov. Potem se boste oddahnili!«

Res sva že po nekaj zamahih zagazila v obrežno blato. Določil sem najino smer. Stara železna vrata niso bila zaklenjena. In vrata malega hrama so bila samo priprta. Nicole se je stresla, a bila je dovolj prisotna. »Če ne bi videla slabotne brlivke, bi mislila, da ste me dovedli v staro kamnito klet.«

»Sedite. Znotraj je topleje ko zunaj. Ste utrujeni?«

»Ne preveč. Tudi hlad je preстал. Kje sva?«

»Pri mojih prauedih. Semle so se zatekali, kadar jih je duševna stiska pustila nebogljene. Vsa upanja so postavljali na hladna kamenita tla... tele cerkve.«

»Tudi vi, Pavel.« Nasmehnila se je. »Na jezeru ste omenili, da ste se imeli za preveč pametnega. Kaj ste mislili s tem?«

»Zavedel sem se svojih let in svoje šibkosti. Hotel sem biti pameten, ker je to lahko edini odgovor premaganca. Naradil sem se torej starega moža... dokler mi prejle v čolnu ni osolilo pameti nedoraslo dekle!«

»Vedno so vas speljala dekleta in psi!« Sedla je na staro skrinjo. Prisedel sem in naslonila se je name. Po kratkem premolku je dopolnila: »Tudi nočoj.«

Tedaj sem govoril odkrito: »Že več let, Nicole! Koliko deklet je križalo moje neurejene steze...? Po vsaki sem zahrepenel... ko pa sem si ji približal, so ljudje okoli naju

vedno pretrgali te skrivnostne vezi. Zato sem se nazadnje približal jezeru, ker sem utrujen in ker imam dovolj potikanja po neumljivih stezah...!»

Sepnila je: »Potem pa mi pripovedujte o tistih... ljubeznih.«

»O srečanjih! O srečanjih polnih trepetajočega upanja, ki je edino zmožno, da reši človeško dostojanstvo... Zgrozil sem se ob teh srečanjih in jih občudoval! Toda dekleta so odhajala iz mojega življenja... jaz pa sem se vsakič povrnil k iskanju in se do onemoglosti boril za tisto šibko upanje, ki naj bi rešilo človeško dostojanstvo.«

Pripomnila je: »Dekleta pa so izginjala.«

»Odhajala... prevarana ko jaz. Brez svoje in brez moje krivde. Najprej je šla Anda, med njo in med menoj je zijal most čez Donavo, tedaj most dveh svetov! Potem se je poslovila Princes, ki se je imenovala tudi Nora in Frančiška in kdo ve, kako se imenuje danes. Potem sem se poslovil od Judite in končno od Kostance. Vedno jim je bilo hudo, in meni tudi.«

Ujela me je za iztegnjeno desnico ter mi jo položila na koleno. Nato je nadaljevala ona: »Po včerajšnjem razburjenju ste se danes zazrli v tole kamenje ter prvič zahrepeneli po... samoti. Zato ste me odganjali!«

Ponovil sem, da tega ne bo razumela. Od daleč da je in da ne bi mogla doumeti, kako je nam, ki smo v lastni domovini odvečni tujci. Mogoče da je bil tu osnovni vzrok tistih slovesov? »Zato vas nisem hotel s seboj! Človek se vedno poslavlja.«

Samo še prikimala je.

Težka, stara vrata so zacvilila. Vstopil je star sklonjen mož. Z roko sem mu dal znamenje, naj bo tiho. Spregovoril je, čeprav pridušeno:

»Kdo ste? In kdo je dekle?«

»Jaz...? Prebudila se bo, če bom govoril glasno! Neka Francozinja. Nicole ji je ime in devetnajst let ima.«

Stopil je bliže. »Cerkev je odprta samo čez dan... in oltarne sveče ne bi bili smeli prižigati.«

Rekel sem, da je cerkev odprta vedno. Dekleta pa nočem buditi, bila je namreč zelo prestrašena. Zidna in cerkvena vrata sem našel odprta, drugače bi bil vlomil.

Mrmraje je prikimal. »Prevrnila sta se s čolnom. Ploha se je prevlekla naprej. V mesečini je videti preobrnjeni čoln. Slišal sem njen krik!«

»Slišali ste ga v sanjah! V nevihti ni bilo razločiti besede na deset metrov!«

Znova je kimal: »Pravim, da sem slišal njen krik. Sel sem ven... in pustil vrata nezaklenjena.«

»Oči se vam svetijo... ajdovska prikazen izpred mrtvih stoletij! Če ste pustili vrata nezaklenjena, ste morali pač posejati v tej temi? Nobena sveča ni gorela...«

Pokazal je pod strop: »Razen večne luči. Ko sem začul tisti krik, sem šel k obrežju. Potem sem se stisnil pod kap ter vaju opazoval.«

»Ste prisluškovali najinemu pogovoru?« Sklonil je glavo in bilo mi je jasno, da je prisluškoval. Tedaj nisem brzdal več svojega glasu: »Kdo ste, zaboga? kateri mojih pradedov, ki se je dvignil nocoj iz tisočletnega groba, da bi se norčavo poigral z menoj? German ali Frank, ki so ga potolkli moji pradedi, ker je vdiral v naš paradiz? Kdo ste človek božji, da vstajate iz mraka te čudne noči...«

Prenehal sem, ker se je zganila Nicole. Izpod trepalnic je pogledala starca ter me tiho vprašala, kdo da je. Rekel sem: »Senca iz davnine. Kamen obzidja, ki so ga teptala stoletja.«

Zaprla je oči ter naju prepustila nadaljnemu razgovoru, če ne bi začuli oddaljenih klicov. Spoznal sem Alfonzov glas. Pomignil sem staremu, ki je čez nekaj minut privedel šoferja. Alfonz je bil prestrašen, toda miren. Starec je pripomnil: »K bregu je privezan policijski čoln. V njem sedi stražnik.«

Z Nicole sva pogledala Alfonzu v oči. Pojasnil je: »Izginotje gospodične Nicole in ostale okolnosti! S pomočjo žarometov so potegnili iz vode crknjenega psa.« Ko je dejal to, me je očita-joče pogledal. Potem je nadaljeval: »Bila je nevihta in domačini so rekli, da je veslanje po jezeru v viharju tvegano junaštvo. Priče so videle gospodično, kako je stopila v izposojeni čoln gospoda Pavla.«

»Je to vse, Alfonz?«

»Ne, gospodična. Gospa Maria, vaša teta, se je prebudila sredi grmenja. Pogrešila je Fifija ter pri iskanju izvedela od hotelskega vratarja za nesrečno zmago njegovega nasprotnika. V mislih imam buldoga. Nemudoma je poiskala njegovega gospodarja ter mu v veliki obednici vpričo številnih gostov jasno povedala, da med gospodom in psom — v mislih

ZDRAVKO OCVIRK

Jesen

*Ptice na jug že lete,
kaj je prav res že jesen?
Veje sadov se šibe,
jaz pa sem vrt zapuščen.*

*Liste razgrinjam vsak dan
in pišem vzdihne nanje,
polno je vseh teh vprašanj,
ki mi težijo sanje.*

*Že se razgrinja večer,
roža na vrtu že vene,
v sobo jesen in nemir
tiho se plazi do mene.*

imam buldoga — ni opaziti razlik. Gospod Durier je bil gentleman ter je samo namignil — tudi pred gosti v veliki obednici — o nekakšnih skupnih ciljih. Njegovo podjetje da ni ženitna posredovalnica, pri kateri bi igrali glavno vlogo cucki manjših kategorij — v mislih je imel našega Fifija. Gospa Marija, skrajno razjarjena, je povedala gostom, da s sobesednikom soglaša. Kajti je dejala, če povohate tega gospoda za vratom — v mislih je imela Duriera — boste začutili smrad. Tedaj je tudi Durier izgubil potrpljenje ter primazal gospe dve zaušnici...«

Nicole je vstala: »In teta?«

»Obstala je brez odgovora, odprtih oči... nato pa so jo prestregli.«

»Je izgubila zavest?«

»Obžalujem, gospodična, izgubila je življenje. Ugotovili so možgansko kap.«

Se preden se je Nicole sesedla, je Alfonz vzravnano dokončal svoje poročilo. »Naročil sem telefonsko zvezo z Bordeauxom. Ob 23.30 boste govorili s svojim očetom.«

Podpiral sem Nicole ter pohvalil Alfonza, da ni izgubil glave. Izvedel sem, da so imeli Duriera na zasliševanju, nato pa da se bo odpravil po hotelih s trdim namenom, da me izsledi in ustrelji. Alfonz je rekel, da se na njegov molk lahko

zanesem. Dal mi je suh robec in obrisal sem dekletove mokre oči. Opazil sem, da jo je pričel stresati mrz. Takoj se mora vrniti v hotel.

»Nicole... poslušajte Nicole!«

»Da, Pavel?«

»Vas je nesreča hudo prizadela?«

»Ne vprašajte me, ker vam ne bi znala odgovoriti. Tista popoldanska soparica, mučni pritisk, nabito ozračje... zavozlana domišljija in vaše premišljevanje o niču, ki terja strašnega miselnega napora... bilo je preveč. Obupna žeja po tišini, ki bi jo človek pil iz brezdanjega vrča, se loteva tudi mene. Vrnila se bom na domače obrežje, kakor ste vi prišli sami in žalostni na grobove svojih očetov, ki so vam jih... ki vam jih oskrunjajo...«

Rekel sem: »Naj vas spremim do drugega brega?«

»Ne, ostanite!« Tedaj je skoraj zaklicala: »Pavel! Človek se vedno poslavlja. Zato vas nočem s seboj.«

Zaprepaščeno sem jo gledal: »Kaj pravite?«

»Človek se vedno poslavlja!«

Tako je tudi Nicole izginila iz mojega življenja. Starec ju je spremil do pristajališča. Sedel sem na skrinjo iz davnega

stoletja, ki je stala bliže oknu, ter spremljal Nicoline neslišne korake. Vsaka stopinja se je pretvarjala v ogromne razsežnosti, pri katerih je njena podoba bledela... izginjala... prešla. Bilo je čudovito dekle!

Ko se je vrnil starec je zamrmral: »Motorni čoln je na jezeru.« Ostal sem nem. On pa je rekel, da ima v vasi skromno hišo. Če se mi ne zdi za malo, naj sprejemem njegovo gostoljubje. Obrnil sem se k njemu ter dejal: »Veliko se mi zdi!« Preveč zame. Saj te poznam... si eden mojih izgubljenih očetov! Zato se skrivaš v mraku ostarele cerkvice, da na teh borih sežnjih prostora preživljaš svojega rodu veliko... preteklost.«

V roko mi je stisnil velik ključ. Po njegovih votlih korakih sem spoznal, da me je pustil samega. Šibki prameni svetlobe niso prebujali nobenih strahov. Vseposod opazna ponižnost je pronicala v človeka, ki je obsedel na stari skrinji. Mimo so začela hoditi druga življenja, drugi ljudje... nešteto jih je, objema jih ljubezen in sovraštvo, žalost in veselje, žene jih hrepenenje... hodijo mimo in vsakemu podajaš roko v slovo.

Tedaj sem vstal in utrnil plamen. Nekdo me je obzirno poklical, čeprav nisem mogel razločiti, ali je bilo življenje ali smrt.

Arturo Toscanini je v 70. letih svojega velikega delovanja izpolnil svoje glasbeno poslanstvo. Bil je nedosegljiv v podajanju in doživljanju največjih svetovnih skladateljev.

Rojen je bil 25. marca 1867 v Parmi, umrl je 15. januarja 1957 v New Yorku.

Njegovo truplo so pripeljali v domovino in ga 18. februarja slovesno pokopali v Milanu. Ves kulturni svet se klanja njegovemu spominu.

STANKO JANEŽIČ

Labod na jezeru

Sam,
bel labod
na sinji vodi,
sam.

Vrba žalujka poveša zelene lase.
Ko v sanjah breza vzpenja bele roke.

Tiho, ponosno
beli lepotec
jadra po vodi.

Vzdrhteve gladina.
Začarani krogi
oči in srce
mamijo.

V krogih nemirnih
beli labod
beli vrat
potaplja v sinjino,
v bele roke,
v zelene lase.

Sam,
beli labod
na sinji vodi.
Sam.

Paris, Parc des Buttes-Chaumont!

1. PIONIRJI POD KORDILJERO

»Mladika« hoče med drugim biti tudi vez med Slovenci, naj prebivajo kjer koli po svetu. Zaradi tega bo v tem stalnem zaglavju prinašala prikaze o življenju, delu, bojih in uspehih naših ljudi, ki so jih gospodarski ali drugi vzroki po zadnji svetovni vojni, pa tudi že prej, pognali iskat kruha in novega doma na vse celine sveta. Ti prikazi bodo sestavljeni po pismih, ki jih rojaki pošiljajo znancem in prijateljem ter bodo zaradi tega neovomno imeli še posebno privlačnost in čar. Za rubriko bo skrbel pisatelj Mirko Javornik. Naše bralce, ki bi imeli taka zanimiva pisma od svojcev ali znancev, prosimo, da bi jih posodili uredništvu. V prvi vrsti prihajajo za to v poštev življenjske zgodbe naših izseljencev, ki so se v svetu gospodarsko ali drugače uveljavili ter tako dokazali slovensko sposobnost, pogum in delavnost, s čimer pomagajo do časti in ugleda vsej naši narodni skupnosti.

V tej številki priobčujemo zgodbo družine Šerkovih iz Gerknike na Notranjskem. Trije njeni člani; mati in dva sinova — Franci, inženir kemije, Dano, lesni strokovnjak — so se spomladi leta 1948 odpravili v Argentino in si tam začeli ustvarjati nov obstanek. Kako, naj povedo pisma.

Buenos Aires, 5. februarja 1949.

»Odkar sem zadnjič pisal, imam za sabo velika potovanja po »srebrni deželi« Argentini. Bil sem v Salti, 1900 kilometrov na sever, in v Barilocheu, prav toliko na jug od Buenos Airesa. Videl sem marsikaj in na poti mislil na Tebe. V Salti imam »strica«, to je strica S-ove žene. On je temu možu sporočil, da sem njegov bratranec in tako je bilo spoznanje s to novo »žlahoto« prav pristrčno in v »estilo familiar«.

»Novi stric je v Argentini že trideset let. Poročen je s kreolko in sledi rdečega plemena se poznajo tudi srednji izmed njegovih treh hčera, dočim je mlajša prava Kranjica, plavih las in sinjih oči. Srednja — Indijanka — me je vodila po mestu in seznanjala s svojimi prijatelji kot izredno zanimivega, »pravkar iz Evrope došlega človeka«.

»Ko sem bil v Salti, je bila vprav »fiesta« in ples trgovskih potnikov, ki so tukaj zelo ugleden stan, saj je bil navzoč celo trgovinski minister iz Buenos Airesa. Tam sem videl, kaj se pravi jesti in piti po argentinsko. Čeprav je bilo vse dokaj »poštirkano«, je bilo odlično. Družbi sem se moral precej prikupiti, ker sem za Božič dobil zaboj ananasa z lepimi voščili in z naročilom, da moram še priti tja.

»Nikar pa ne misli, da sem se napolil v Salto zaradi družine, ampak sem izbiral mesto, kjer bi se ustanovil in postal šotor. Salta bi bila nekaj za to, ker je fleten kraj in spominja bolj na Španijo kakor na Ameriko, tako po arhitekturi kakor po pokrajini, le da je na podeželju še dosti pravih Indijancev. So pa že povsem opustili bojevitost iz Karla Maya in so vsi dobri državljani, a še boljši žganjarji...»

»Drugi kraj, ki sem si ga natančneje ogledal, je Bariloche. Tam na veliko žalost ni nobenega strica ali česa drugega. Zadovoljiti sem se moral z naravnimi lepotami, ki so zares veličastne. Vse skupaj se po pravici imenuje argentinska Svica.

»Bariloche leži na jugu ob čilenski meji in je dežela gozdov, rek, jezer, gora in snežnikov; pač vsega, kar je všeč nam, in tu še bolj kakor v Evropi. Največje jezero Nahuel Huapi

bi lahko primerjal z Lago Maggiore, kakršno je bilo še za sloviten Manzonijskih »Zaročencev«, ko so bile še vse gore porasle z gozdovi, polnimi zverjadi. Krasni kraji z divjo ameriško romantiko, ki pa gine, kakor se širi slava njihove lepote po svetu. Sedaj kupujejo tukaj zemljo celo trebušniki iz Združenih držav ter si stavijo vile. V Barilocheu je tudi že precej naših ljudi.

»Toliko o mojih rajzah po »novi domovini«; kam se bom pa odločil, še ne vem.

Dano.«

Puerto Pinasco (Paraguay), na veliki petek 1949

»Te dni poteka enajsti mesec, kar sem v Paraguayu; v tem kraju, ki leži kakih deset dni vožnje s parnikom po reki Paraguay v džungli. Sem inženir v tovarni za strojila, ki je last velike ameriške družbe IPC.

»Počasi poganjam koreninice v to čudno zemljo. Drži, da je Paraguay najbolj zaostala dežela Južne Amerike. Sprašujem se, kje je vzrok, pa do danes še nisem uganil. Ljudstvo je izredno brihtno in zabutih med njim dejansko ni. Zemlja je tu na severu sicer slaba, ima pa polno gozdov in petroleja, ki ga Amerikanci skrbno in uspešno iščejo, barka pa le ne gre nikamor. Zdi se mi, ko da bi vsi Paraguayci sedeli ob svoji reki in kukali navgor in navzdol, kdaj bo kaj priplavalo po njej. Če pa res kaj pride, nikomur ne pade na um, da bi zagrabil za redko priliko. Čepe in opazujejo, kakor si nekoč o nekom dejal Ti, življenje skozi okno oštarije; pri »te-re-reju«, ki je tukaj domača opojna pijača. Ni boljšega plemena kot je paraguaysko, ni silnejših ljudi od njih, a ta dežela nima sreče. Če ne vzame suša, požro kobilice in če se ognejo tej nesnagi, pride revolucija.

»Paraguayci imajo dvajset odstotkov indijanske krvi in temnorjave oči, v katerih ni prehoda med zenico in barvnim tkivom. Temna pika in nič več. Lasje so črni, obraz naš, mišljenje pa paraguaysko. Govore strastno, največ o politiki skrbno pa molče o narodni sramoti, gobavosti, ki je je zlasti južno-zahodni del poln.

»Običaji so kakor ljudstvo: zmes stare Španije z indijanskim svetom. Katolištvo ima tukaj še nekaj srednjeveške primesi in je morda rahlo kombinirano s poganstvom.

To velja za življenje ob vodi: kaj pa je v notranjosti, ne vem še natančneje.

»Železnica naše družbe sega 100 kilometrov globoko v proizvodno divjino Chaco. Od zadnje postaje naprej so »estancie«, osamljene kmetije po dva, šest, do deset dni poti na konju narazen. Med njimi se razprostira nesklenjen gozd, po nekaj deset tisoč hektarov razsežni otoki v goličavi. Pravokotno od reke segajo »riachos«, naravne struge, po katerih se razliva voda, kadar Paraguay naraste, in se odteka, kadar upada. V teh strugah žive krokodili vrste yacaré, ki družno z domačini čakajo, da jim dozori čas. Kadar imajo mlade, napadejo tudi ljudi.

»V gozdu žive torej krokodili in »hacheros«, domačini-skači, ki podirajo drevje quiebra-hacha za potrebe naše tvornice. Imajo šotore, polne golazni, komarjev in mušic, ki zlezejo celo skozi spalno mrežo. Žive v upanju, da si bodo prihranili

nekaj tisočakov, obrnili hrbet gozdu in začasni družici ter šli za nekaj mesecev v Asunción, »na lepše«.

»Za vso to domačinsko plastjo pa rase v srcu Chaca žilavo in zagrizeno naselbina menonitov. To so protestantovski severni in vzhodni Nemci, po večini vojaki iz druge svetovne vojne, ki se jim je s pomočjo vplivnih rojakov v USA posrečilo priti sem. Pridružili so se jim še stari naseljenci iz Kanade, ki so tam prodali vzorna posestva ter odšli v Paraguay, da ohranijo vero, jezik in izročila, kar je bilo v Kanadi ogroženo zaradi prehude civilizacije. Ti luteranci se bijejo nekako 1000 kilometrov daleč v notranjosti z naravnimi silami, sade bombaž, postavljajo zadružne mlekarne in zdaj tudi že predilnice. Polovica jih je novincev, polovica jih pa živi že dvajset let tam. Govore čisto severnonemško narečje, španščine se niti najstarejši niso navadili. Garajo in berejo Sveto pismo, ki si ga razlagajo, kakor kdo ve in zna. Če bo kdaj kaj iz Paraguaya, bo to v veliki meri njihova zasluga.

»Drugi činitelj, ki tukaj uravnava moje življenje, je družba, pri kateri delam kot inženir. IPC ima v Puerto Pinasco tovarno tanina, tri posestva v skupni izmeri 900.000 hektarov, estancio z 90.000 kravami, kakih 150 km železnic, nekaj sto hiš in vse, kar spada k upravljanju in življenju 4-6000 ljudi. Blizu Asuncióna ima hladilnice in tvornico za mesne konzerve, ki spravi letno v škatle 100.000 krav.

»Čeprav Pinasco ni središče sveta, je po svoje, tudi človeško, zanimiv. Vetrovi so odvrgli tu vse mogoče postave in postavice. Če pametno zbereš, kar se združiti da, imaš pisano družčino, ki marsikaj zanimivega ve. Nekaj naturaliziranih Italijanov je najboljša in najsolidnejša, kar premore IPC.

»Na daljše izlete ne hodim, ker te slabosti nisem odvrigel niti na novih tleh. Dvakrat sem se le peljal po reki in videl tropsko pokrajino na lastne oči. Na bregu nešteto krokodilov, ki smo jih brez uspeha streljali, po drevju pisani ptiči, v vodi ribe pirañas, ki so v rojih smrtno nevarne, čeprav so majhne; po redkih domačijah opice na verigah. Ni grda ta dežela. »Ro-hai-hu — rad te imam«, si pravim o njej.

»Z mamico živiva v fletni hiši z vrtom. Streže nama »munchacha«, domače dekletke, ki jo morava zaradi njenih posebnih nazorov o poštenosti vsak mesec menjati. Letne čase meriva po sadju v hladilniku: na spomlad mamón, poleti ananas, na jesen vseh vrst buče, pozimi pomaranče in banane zmeraj. Uživava meso, da včasih že renčim zaradi njega, in si želiva krompirja, ki na redke čase pride iz Argentine.

»Prihajam do spoznanja, da se mamica ne bo nikoli navadila španščine, ker ustvarja prehodni jezik med njo in tukajšnjo govoro. Če bo dodala še nekaj besed iz narečja »guaraní«, bo nastal esperanto, s katerim bo za silo shajala v vsej latinski Ameriki. Pisma brata Dana iz Buenos Airesa in Rudova »Svobodna Slovenija« so glavni viri novic, da se vsaj za silo drživa na vodi. Čez dan v tovarni, zvečer uro sprehoda nato klub. Plačo so mi do danes povečali za 300 paraguayskih dolarjev in s tem je najhujša sila mimo. Če mi je dolgčas, kukam še jaz z domačini po vodi navzgor in navzdol in čakam ladje, da prinese nekaj vonja iz sveta. Večno ne bo trajalo nato pa v Argentino, da zasedemo nove postojanke...

Tvoj Franci.«

Buenos Aires, 24. avgusta 1949.

»Tega babilonskega mesta sem sit do grla, a se ga ne morem in ne morem rešiti! Je nekaj obupnega; morje majhnih, kar se da neokusnih bajt in se moram voziti po uro daleč z vlakom, da spet vidim travo in sem pa tja evkaliptovo drevo.

»S pravim delom še nisem pričel in to je moja največja smola. S. se šele zdaj odpravlja na pot iz Italije ter mi tovari še ostali lesni stroj, ki smo ga pustili, kdo ve zakaj, v Intri. Čakati moram na S. in na stroj, ker sem na oboje vezan; na stroj, ker ga mislim prodati ter tako priti do denarja, na prijatelja pa zaradi njegovega strica v Salti, ki nam bo ugladil pot in mogoče tudi pomagal postaviti žago. Ta zdaj počiva v nekem tukajšnjem skladišču. Sicer bi lahko začel rezati v raznih kompanijah, po večini judovskih, pa se tega bojim.

»Na vso srečo Franci dobro zasluži, tako da vsi trije dobro živimo. Mamica je še vedno pri njem v Paraguayu. Imata lepo hišico z vrtom, indijanskega hlapca in indijansko dekle, najlepšo solato in najlepše zelje v vsem Puerto Pinascu, tako da bo kmalu kakor nekoč v Cerknici, če bi bila tovarna in onih nekaj sto tisoč hektarov last družine Šerko. Že dolgo ju mislim iti obiskat, a je drago in hotel bi ostati tam vsaj mesec dni, kar pa za zdaj ne morem. Najbrž pojdem tja, preden se bom preselil v Salto.

Tvoj Dano.«

(Nadaljevanje in konec v prihodnji številki.)

Kraška gmajna

SLAVKO

*Ko zapolje poletje čez Kras,
postane kraška gmajna
vsa mehka in bajna:
spremeni svoj obraz.*

*Popotnik, ki gre mimo nje ta čas,
se vanjo brž zaljubi;
a ko jo poljubi,
začuti ostrino njenih las
in je ne vzljubi,
ustvarjena je le za nas.*

Tih večer

BRUNA PERTOT

*Mrzla noč in zvezde jasne:
o, trenutki tihe sreče,
ko samotni, tih večer
mir, pokoj v srce prinaša ...
Morje šepeta tihotno,
pramen iz svetilnika
svetel lije nanj in ugaša.
Tisoč lučic Trst žari,
miljski griči tonejo
v zamolkli mrak.
Srce prosto takrat roma
po srebrni rimski cesti.*

LOJZE BRATUŽ,

nikdar v življenju nisem imel te sreče, da bi Te videl in govoril s Teboj. Le pravili so mi o Tebi in bral sem o Tvojem delu in življenju. In o Tvoji žrtvi. Neskončno težko mi je bilo ob Tvoji usodi. In neizmerno srečen sem bil ob Tvoji prelepi ljubezni do naroda in domovine. Pred več leti sem govoril dijakom o Tebi. Gledal sem njihove široko odprte oči, videl sem solze na dekliških licih ob Tvoji usodi. To je bilo še tam, za mejo, pred vojno.

Dvajset let je že, kar so strli Tvojo mladost in zlomili mladiko Tvojega življenja. Mladika je usahnila, toda korenina je v sami kraški zemlji ostala. Posvetilo je sonce in na videz mrtvo steblo je pogrnalo novo Mladiko — Tebi v spomin in to'azbo.

Lojze Bratuž, Tvoje seme brsti in — kot po naključju — pričenjamo ob spominu nate novo setev na Tvoji njivi. Tebi v veselje in tolažbo.

A kako bi sicer živel ta mali slovenski narod, če ne samo zaradi takih idealnih ljudi kot si bil Ti! Stopamo v Tvoj vrt, Lojze Bratuž, da bi nadaljevali Tvoje delo. Vsi, ki čutimo še v sebi prelepo in blagoslovljeno mladost, katere Ti nisi izpel do konca. Pomagaj nam, Lojze Bratuž, da bi ostali vsi mladi, dokler nam bo dano živeti v Tvojem vrtu!

JOZE PETERLIN

Slovenski skavt

Tebi, ki si obljubil večno zvestobo naši organizaciji, ki imaš za znamenje lilijo in za geslo »vedno pripravljen«, bo posvečen kotiček v tej reviji. Nudil in dajal ti bo nasvete, načela in obveščal te bo o življenju organizacije v svetu in med nami.

Pridno jih prebiraj! Za popotnico ti bodo v težkih bojih tvojih mladih let. Ti bodo kažipot, ko se boš čutil osamljenega in negotovega; ti bodo potrdile zavest, da je pot, ki si jo ubral s skavtsko obljubo edina zate primerna, da dosežeš svoj cilj.

Slika, ki spremlja te vrstice, naj ti bo zgovern opomin: dal si besedo — skavtsko besedo — zadril si plug, se ne oziraj nazaj; vsakdanje dobro delo naj te spominja, da si v službi bližnjega, ki potrebuje tvoje pomoči!

»SKAVTIZEM šteje danes po širnem svetu malo manj kot šest milijonov pripadnikov! Kaj je vzrok

temu tako hitremu širjenju skavtske ideje? Trije najvažnejši činitelji so v tem izrednem pojavu:

1. »Skavtizem vzbuja in spravlja v tek vse, kar je naravno, plemenito, dobro in zdravo: preprosto, skromno življenje, ljubezen do narave in do domovine, zavest lastne odgovornosti, poslušnost, pokorščina, stalna podvrženost v službi bližnjega, bratški duh.

2. »Skavtizem se trudi, da bi prinesel pravi red in pravo usmerjenost človekovemu življenju. Zato ljubi skavt naravo, a brez muhavosti in prazne sentimentalnosti. Skavt ljubi zabave, izlete, igre, a se dobro zaveda, da mu vse to nalaga posebne dolžnosti in odgovornosti — vse to je zaključek in nagrada za ves njegov trud v šoli, v delavnici, v svojem poklicu. Počitnice same so nagrada za leto rednega in vztrajnega dela.

3. »Skavtizem postavi češčenje in službo Boga na prvo mesto. Navaja mladino k spoznavanju Boga v vsaki stvari, redu, kreposti, ustvarjeni lepoti.«

Iz govora sv. očeta katoliškim skavtom
(Castelgandolfo, leta 1946)

LJUBKA ŠORLI

Ne vem...

*Ne vem, zakaj ne morem proč od tod,
tako lepo mi v tvoji je bližini...
Vrste pred mano sladki se spomini —
po njih mi skozi mlade dni gre pot...*

*Ne vem, kako, a zdi se mi, da glas
tvoj topli srečna kdaj, presrečna slišim...
Tedaj srce z utripom vedno tišjim
nestrpnost čaka... Dragi, ni še čas?*

*Ne vem, čemu tvoj grob mi vse bolj svet
postaja... Božji kraj, kjer duša moli.
In križev dolge vrste naokoli...
Združuje naju Bog, na njih razpet.*

Pred dvajsetimi leti se je v bolnici pri Rdeči hiši v Gorici odigrala pretresljiva osebna in kulturna tragedija. Tam je dne 16. februarja 1937 umrl mlad slovenski skladatelj in pevodnja Lojze Bratuž. S svojo čisto ljubeznijo do Boga do petja in do slovenskega naroda je bil brez svoje volje in hotenja prišel v neposreden konflikt z mračno miselnostjo fašističnega totalitarizma in ta ga je uničila telesno, ker ga duhovno ni mogla. Surova amuzična sila je uničila nosilca visoke umetniške vrednote.

Iz uvoda dr. Kacina knjigi Ljubke Šorlijeve:
Venec spominčič možu na grob.

SKAVTSKA PRISEGA

SLOVENSKI KULTURNI KLUB

združuje tiste mlade izobražence na Tržaškem, ki se z vero v Boga, vase in v svoj narod pripravljajo na svoje bodoče poslanstvo. Na družabnih, kulturnih in oblikovalnih sestankih se krepi ta skupnost. Samo nekaj pregleda:

Avgusta so bili na študijskem letovanju položeni temelji nadaljnega dela. Prvih 5 predavanj v tistih dneh priča, da smo v svetlem soncu in čistem zraku bogatili med pesmijo in smehom tudi svoje duše.

Od tedaj do danes ni bilo še nobene sobote, da ne bi imeli — ko smo se vrnil — sestanka. Tedaj vsaj 25 sobotnih večerov je bilo naših.

Do zdaj je bilo 5 literarno - glasbenih večerov. Na vsakem so brali vsaj trije člani — tedaj vsega 15. Petnajst mladih imen, ki stopa v službo lepi besedi in čaka, da jih bo Mladika sprejel.

Deset večerov je bilo z daljšimi predavanji posvečenih našim razgledom. Obiskali so nas predavatelji: zdravnik dr. Stare, pesnik Rafko Vodeb, pesnik Stanko Janežič, dr. Krajnik, dr. Poštovan, prof. Pavletič, pisatelj Janez Prepeluh (Jerar) in prof. Peterlin, dr. Šah, g. Dušan Jakomin, ki pa so sploh med nami.

Na petih debatnih večerih smo čistili pojme in obzorja. In tudi pet družabnih večerov smo imeli, ne plehko neumnih, ampak prijateljsko družabnih, domačih, samo za nas. Sodimo namreč, da se spoznavamo in pridemo lahko bliže drug drugemu v prijetnem razgovoru, med pesmijo, smehom in tudi šalo. Nočemo biti mrtvi in neživljenjski, potrti in s pogledom izpod čela, ampak nasmejani, ko vemo, da ima tudi Bog rad svoje vesele in odkrite mlade ljudi. Taki bi bili radi. **DRAGO STOKA**

SLOVENSKO KATOLIŠKO AKADEMSKO DRUŠTVO V GORICI

Januarja 1955 smo ustanovili svoje društvo. Glavne točke programa: družiti vse zavedne slovenske visokošolce katoliškega svetovnega nazora v Gorici. Društvo ima med člani poleg visokošolcev tudi starešine.

Poleg organizacije umetniških prireditev (koncert ob 200-letnici Mozartovega rojstva s predavanjem prof. Fileja in umetniško interpretacijo Mozartovih skladb v izvedbi pianista Gabrijela Devetaka, koncert češke g'lasbe, o katerem poročamo med goriškimi vestmi), smo skušali izvesti anketo med zamejskimi akademiki o našem položaju.

Posvetili smo misel madžarskim kolegom, ki so se dvignili proti tiranstvu komunizma in skušali smo biti sobranilci svoje slovenske šole.

Naši akademiki študirajo po različnih mestih, zato se težko snidemo. A ko nas počitnice združijo, smo ena sama pesem in lepa skupnost.

ANDREJ BRATUŽ

LJUBKA SORLI: »VENEC SPOMINCIC MOŽU NA GROB«. Za 20-letnico smrti Lojzeta Bratuža je izdala v samozaložbi njega žena v 300 numeriranih izvodih sonetni venec, njemu posvečen. Uvod je napisal A. Kacin, knjigo pa je opremil M. Komac.

Lansko leto so izšle v Ljubljani tele pesniške zbirke:

BRANKO HOFMAN: »ZA OBLAKI SO ZVEZDE«. Knjiga je druga Hofmanova pesniška zbirka in obsega 39 pesmi. Motivno je bogata in razgibana. Prinaša lepe objektivne slike o predmetih v naravi, podane več ali manj razumsko, toda toplo, ljubezensko liriko, ki je nekam objektivna, kakor da je pesnik vse to že prebolel in samo obuja spomine, ter razmišlja o vprašanih sodobnega življenja. V pesmih se prepletata razum in mehko čustvo, kar ustvarja zanimivo in intimno doživetje liriko. Njegove izpovedi so precej grenke in trpkke, kar je sploh skupna poteza vseh mlajših slovenskih pesnikov. Verzi so tekoči in skrbno izdelani, mnogokrat so zelo blizu narodnim, ker uporablja Hofman vse mogoče trope in figure.

POLDE OBLAK: »SIMFONIJI«. To je Oblakova druga pesniška zbirka in obsega Simfonijo samote in Srebrno simfonijo. Pesmi je 90 in so brez naslovov ter označene z zaporednimi številkami. Vsebinska je občéloveška, nadčasovna in brezdomovinska, zato je razumljiva vsem in je bila že pred slovensko izdajo prevedena v francoščino. Oblika pesmi je sproščena in razgibana, jezik posejan s primerami, izmed katerih so nekatere izvirne in lepe. Zlasti se pesnik naslanja na slušni element. Nekatere pesmi so lepe, mnoge pa so preveč gostobesedne.

CENE VIPOTNIK: »DREVO NA SAMEM«. Zbirka obsega 50 pesmi, ki so razdeljene v tri skupine. Največ pesmi je osebnopovedne vsebine; te so zelo črnogledne. Poleg njih pa so lepe lirčne impresije in podobe iz narave. Drugi in tretji oddelek obsegata medvojno in povojno snov. Splošen vtis je mračen. Tega se zaveda tudi pesnik sam, a se zagovarja, češ »saj pretrdo je po meni oralo«. Oblikovno so pesmi izpiljene in izdelane. Vidi se, da jih je pesnik pilil in pilil, preden jih je dal iz rok. Pogosto uporablja enajsterec, stalno pa rimane kitice. V tem je nekoliko starinski. Mnogo je v njem še ekspresionizma, ki je bil značilen za predvojna leta.

BRANKO ŽUZEK: »PADAJO ROŽNATI LISTI«. V zbirki je 38 pesmi, v katerih poje pesnik o teži življenja in o razočaranju, o ljubezni ter o smrti in njeni moči. Knjiga je vsebinsko in oblikovno dokaj skromna. Malo je v njej elementarnega, močnega, da bi človeka pretreslo in osvojilo. Pesnikovo doživljanje je skromno, miselno in čustveno spoznavanje ozko in preveč zunanje. Precej ima sonetov, stalno pa se drži kitic z rimo. Pesniški jezik je preprost, ukrasni pridevki redki in ustaljeni.

KAJETAN KOVIČ: »PREZGODNJI DAN«. V 32 pesmih toži pesnik o enolični in prazni vsakdanjosti, o spominih na mladost in rodno mesto, o življenju, ki je sestavljeno iz varljivih sanj, ter o usodi, ki odloča v človeškem življenju. Tudi Kovič je pesimističen. Pesmi so kratke, v svobodni obliki, a z rimo in ritmično ubranimi verzi. Jezik je tekoč, toda brez posebnih ukrasnih pridevkov.

Po visoki ravnici

VINKO BELIČIČ

Zeleni filobus je v zgodnjem nedeljskem popoldnevu počasi peljal po snegu, ki je padal že od dopoldne. Ker ga ni bil vajen, je malo pred Žavljami obstal in ni ga bilo moč spraviti naprej. Sofer in sprevodnik sta šla dol. Gledala sta in razmišljala, kaj ga je prikovalo in za kako dolgo. Potniki so se šalili in se jim ni nikamor mudilo. Bili so še siti od obeda, sneg, redki gost, jih je vzdignil iz vsakdanjosti, pred sabo so imeli veseli februarski popoldan, ki je najlepši, ko se prižgo prve luči.

Kristoliča pa je nekaj gnalo dalje. Izstopil je in zabredel v mehko belino. Sneženje še vedno ni prejenjalo, rahlo poševno je sipalo in kar ni mogel verjeti, da mu tu, kjer je užil že toliko poletnega žara, zdaj hladijo obraz neutrudne snežinke.

S ceste jo je mahnil v breg — v deviško belino.

Hoja po mehkem snegu! Ne ubijajoči tlak, ne votle lesene stopnice, ne škripajoči parketi, ne cement, ne luže in blato — sneg, še ves dehteč po rojstvu, po nedolžnosti, neomadeževan!

Kristoliču se je od sreče vnel obraz, na lica mu je dahnilo nekaj bridko lepega.

»Jaz prvi stopam po njem, sam si utiram pot navkreber, še nihče ni šel pred mano... mimo tega raztresenega grmovja, mimo hrastičev z žilavim mrtvim rjavim listjem — to smrt bo šele novo življenje pokopalo... sam se dvigam preko nizkih mej iz bodeče žice, grem čez prepletajoče se steze, ki jih slutim iz spomina: njih prah in blato, njih povešene trave — vse je pokrito, vse je skrito.«

Hoja po mehkem snegu, ki se je komaj porodil in se še vedno poraja. Hoja skozi čistost, hlad in tišino, skozi čudno zvenenje, ki ga dojemajo ušesa od kdovekod. Mogoče iz pozabljenih doživetij, ki se v tem molku združujejo v nedoumljivo simfonijo podzavesti.

Hoja po snegu navkreber — skozi samoto strmo proti vrhu, kjer se svet razširi. Beli metež je tam gori še živahnejši. Vse je v migotajoči belini. Vse, kar je bilo, je zbrisano in pozabljeno, vse, kar bo, je skrito. Vse, kar je, pa je vsak trenutek novo, mlado, nedolžno.

Tako je stal Kristolič sredi sneženja in se blagoval.

»Smehljam se in stojim, kakor da sem na koncu in se mi več nikamor ne mudi! Smehljam se, zakaj ni je v dvajsetem stoletju večje slasti nego je poslušanje tišine.«

Poslušal je tišino. Zamizal je, srce se še ni umirilo od hoje, pred njim je bila motnordeča stena in ga imela ujetega v toplini poživljene krvi.

»Tako sam — kaj ni to čudež? Nobenega otroškega vpitja, nobenega plazenja po mojih kolenih, nobene mrliške obločnice pod stropom v razredu, kjer so učenci ob popoldanskem pouku nepomirljivi in neuporabni, nobenega učilniškega zraka, ki sili k zehanju, nobenih radijskih poročil, sveta tišina po predolgi in pregrmeči jutranji pridigi. In kar je še zlasti novo: nikakega motorja, nikake mehnične delavnice ne blizu ne daleč.«

Kristolič se ni premaknil. V podzavesti mu je še vedno pela skrivnostna simfonija. Sneg je dišal mrzlo, z njegovim vonjem so se opajali živci in se opojili.

»Ušel sem temu dnevu — zdaj sem resnično na vrhu. Tam spodaj ne gibno leži temno morje, iz dimnikov na obrežju se tu in tam suka dim, cerkve so mrzle in prazne, v miljskih krčmah pa se tare ljudi.«

Ničesar ni bilo videti, ničesar slišati, a Kristolič je gledal in poslušal skozi sneg. Morju in vsemu tistemu je obrnil hrbet: z druge strani se je namreč oglasila v belem skrita daljava hribov in dolin ter ga pretresla.

... Mama je z loparjem vzela kruh iz peči. Odprla je vežna vrata, da bi prišlo noter malo svetlobe, zakaj v peči je bila že davno tema. Vse tri hlebce je odnesla v sobo na mizo. Tam je sedel on, dvajsetletni študent, in bral — kaj naj na predbožični dan prebira drugega kot mohorske knjige? Ko se je mama vrnila na vežo (zaradi mnogih kurjih očes na obeh stopalih je bila njena hoja značilno neokretna), se je ozrl na hlebce, ki so se hladili na mizi.

Ostrmel je in srd ga je popadel.

»Mama,« je razdraženo zaklical, »kaj ste naredili s kruhom? Poglejte, ves zažgan je!«

Mama je počasi prišla noter in v veliki zadregi obstala pri vratih. Roke je imela povešeno prekrižane na predpasniku. Stala je čisto brez moči, vdova pred sinom edincem, pred sinom študentom, ki so jo zavoljo njega tako blagrovali.

»Oh, malo ga je preveč prijelo, ostrgala ga bom, nič se ne bo poznalo —«

»Ves črn je,« jo je trdo zavrnil, »kaj niti kruha ne znate več peči? Tako sem se veselil božiča — kak božič bo zdaj to? Dvakrat na leto zmoremo kruh: o božiču in o veliki noči. Nikomur ne pravim o tej naši revščini, ker me je sram. Ali kadar ga že zamesite, zakaj ga ne spečete, kot se spodobi? Sami boste jedli ta sežgani kruh!«

Gledal je hlebce in jo grizel dalje:

»Tudi vzšli niso, pogledjte, kako so nizki! Ste pozabili umesiti kvas?«

»Saj sem umesila kvas, kje bi ga pozabila! Samo drva so kstanjeva, nič ice ne dajejo, pa sem malo določila, ko je bil kruh v peči.«

»Zdaj vidite, kaj je, bogme, to nam bo teknilo! To bo božič!«

»Ostrgala ga bom, boš videl,« je mama krotko obljubila in že hitela po nož. Njena krotkost je še podžgala njegovo razdraženost.

»Imeli bomo lep božič! In če pride kdo na obisk, imeniten kruh boste deli predenj!«

Mama je tiho strgala hlebec, on pa je ves divji pograbil suktno in klo buk. Ni mu bilo vzdržati notri. Šel je nekam v breg, med trtja, po stezah, ki so mu bile znane do slehernega koraka. Ko se je domislil, da tam nima kaj iskati, se je vrnil — v svoji samoljubnosti nepomirjen, trd, mrzel, nepopustljiv, nevesel, z mržnjo na mamo, ki niti kruha ne zna več speči, užaljen v dno srca.

Tisti božič je minil kot vsak drug. Po dvanajstih dneh se je Kristolič vrnil v mesto, a nekaj neraztaljenega je ostalo v njem. Tisto neraztaljeno so prekrile nove skrbi, težave, delo, načrti; izgubilo se je v vihravosti čustev in razbitosti korakov. Tistemu neraztaljenemu so se pridruževali novi grehi... samoljubnost v vseh oblikah... leto za letom.

... »In zdaj sem tu — v tej pokopališko nemi tišini visoko na hribu. Nihče me ne vidi, sam se vračam po prehojeni poti — vračam se v mislih, zakaj drugače po tej poti mnogih let ni moč nazaj. Tam daleč daleč je grob in sneg tudi nanj lahko poševno siplje svoj mehki hlad, enači ga z vsemi grobovi sveta, ki so ena sama iz minulosti govoreča tišina... vest izprašujoča tišina.«

Že nekaj tednov se je Kristoliču zdelo, da se stari znanci odmikajo od njega. Nekako zapeti so pred njim, kot bi mu ne zaupali. In kako, da ga ta sprememba nič ne boli? Zdelo se mu je celo, kot bi bil lažji, ko se več ne druži z njimi, marveč hodi po lastni poti, nekoliko mimo ljudi, v nekem novem razmerju do ljudi.

Ves se je zdrznil, ko se je spomnil besed enega od njih:

»Veš, da se tvoja mama joče v grobu?«

Kristolič je priprl oči in strmel v večno migotanje snežink.

»To moram pozabiti! Tega sploh ni bilo. Z njim niti govoril nisem. Ne iščeva se več. Kar je zbolelo, je minilo. Zadosti je ihtenja v minulost! Zapijte, zavriskajte, zagodite, zasmejte se! Otroci, ljudje bodočnosti, lovimo se, kepajmo se, sankajmo se! Hočem pozabiti nase, pretrgati hočem to zaljubljenost vase, to blede, jalovo, mrzlo, iz domišljavosti rojeno čustvo. Kaj pa sem? Učenjak? Oblastnik? Lepotec? Korenjak? Izvoljenec božji?«

Bil je ves nepomemben in majhen — kakor otrok nenevaren, v tistem trenutku z nikomer navzkriž, lahak od sreče, ki jo je imel za dar božji.

»Čutim, da je moja nova pot prava. Zdaj so vrata in okna slonokošče nega stolpa odprta: ven moram iz njega, ošabnež, tako dolgo vsak trenutek pripravljen žaliti svojega bližnjega! Čas je, da se iz samoljubneža ponižam v brata, zakaj nekoč bo tako mirno, tiho, vztrajno in nemoteno poševno snežilo tudi na moj grob.«

»Tudi na moj grob,« je pomislil Kristolič, »tudi na njegov grob.«

Misel pa ga je gnala dalje.

»In kdo se te bo spomnil tedaj? Ne tisti, ki si jim hudo storil, temveč tisti, ki si jih ljubil in je tvoja ljubezen krotko prenašala celo njih žalitve. Pojdi ponižno med ljudi, ko te je očistila in okrepila ta edinstvena ura tišine!

JOZA VOVK: »PESMI«. Vovk je med najstarejšimi lanskimi pesniki. Že pred vojno je sodeloval s pesnimi v tedanji ljubljanski Mladiki in Domu in svetu, znan pa je tudi po mladinski povesti Naš Buček. Njegova pesniška zbirka obsega 41 poučnih, razpoloženjskih, izpovednih, socialnih, partizanskih, izgnanskih in rodoljubnih pesmi. Vsebinsko so pesmi mnogolične, toda preproste in ne globoke. Oblikovno spadajo v starejšo pesniško šolo. Zanimivo je, da je to prva povojna pesniška zbirka, ki jo je v Sloveniji izdal duhovnik.

Pesnik je prav koncem februarja umrl po daljši bolezni.

MARTIN JEVIKAR

DIE SPRACHENFRAGE IN KAERNTEN je knjiga, ki jo je napisal dr. Joško Tischler, voditelj koroških Slovencev. Izdal pa Narodni svet v Celovcu. Pisatelj v nemškem jeziku po objektivnih zgodovinskih in stvarnih sodobnih virih slika jezikovni in narodnostni položaj slovenske narodne manjšine na Koroškem. Knjiga ima prav zato veliko vrednost in pomen. Nihče je ne bo mogel več tajiti in tudi avstrijska javnost bo morala zavzeti do teh trditev stališče. In dejstev ne bo mogoče tajiti.

Prof. Tischler piše v lepem nemškem jeziku in z izredno prepričevalno dokumentacijo. Gotovo je to ena najpomembnejših poljudno znanstvenih knjig o našem narodu, kar jih je izšlo v zadnjem desetletju.

J. P.

RAZSTAVE

Že dalj časa se je zdelo, da slovenskih tržaških slikarjev ni doma. Razstavljali so v Jugoslaviji, v italijanskih mestih (v Benetkah, Rimu) in tudi drugod, nekateri nikjer, v Trstu pa že dolgo nihče. V zadnjem času pa so nas presenetile tri razstave:

LOJZE SPACAL, ki je dosegel priznanja in odlikovanja na različnih mednarodnih razstavah, je preteklo poletje pokazal svoja dela domovini Knuta Hamsuna. Potem se je vrnil in razstavljaval v Občinski galeriji v Trstu. — Spacalova umetnost je abstraktna in morda teže umljiva umetniško neizobraženemu gledalcu. Njegove slike močno spominjajo na velike zastopnike te smeri v svetu, posebno na Mondriana. Vendar Spacal prinaša na svoja barvna polja tudi domače kraške elemente. Mnoge njegove slike dihajo mehko liriko v barvi ozračja in razpoloženja.

PAVEL PL. KLODIC je razstavil lepo zbirko slik, vse iz njemu tako ljubelega področja — morja. Valovi in mirna gladina, ladje, ladjice in jadrnice, nebo nad morjem in sončni zaton — vse to naravnost živi na Klodičevih slikah. Občudujemo harmonijo barv in resničnosti, ki diha s teh velikih platen.

Slikar ne išče novih poti v kak modernizem, a je našla razstava kljub temu sredi mesta v Drevoredu XX. septembra mnogo občudovalcev.

BOGDAN GROM, ki je doživel zadnji čas več priznanj v velikem svetu, je razstavljaval spet v rodnem mestu. Grom je najbolj domač, najboljši naš. Motivika nje-

govih slik je največ tržaška okolica. Slikar je zapel pesem v barvi kraškimi hišicam in gmajnam, obali in redkim drevesom za njo. Zato je razumljivo, da ta domačnost privablja na razstavo tako tržaškega izobraženca kot kraškega kmeta in delavca. V razstavno dvorano sredi Trsta je Grom prinesel naš slovenski svet.

Način njegovega slikanja je še vedno »batik«, a to svojo tehniko je od svoje zadnje razstave zelo izpopolnil. Zdaj prihaja barvitost in svetloba do večjega izraza kot nekoč. Veseli smo poveličanja slovenskega sveta v mojstrovni barvi.

Vse te razstave so bile deležne lepega priznanja v slovenski in italijanski javnosti. Gotovo se bo vse bolj zanimala za razstave naših slikarjev tudi naša vas, kajti tudi razstave so prava in lepa slovenska manifestacija.

JOŽE PETERLIN

SNG

Predstave tukajšnjega poklicnega gledališča so v zadnjem času bolj obiskane kot prejšnja leta, kar je predvsem rezultat zblizanja obeh komunističnih skupin: Titoške in kominformistične.

Izbor iger po našem mnenju tudi v letošnji sezoni ni najboljši. Posebno ne moremo odobravati nekaterih del, ki obravnavajo vprašanja, ki nimajo z našim narodom prav nobene bližine. Menimo, da je treba v svetovni književnosti izbirati tista, ki imajo v sebi res kaj občečloveškega, kake velike dobrine, ki nas morejo obogatiti in plemeniti. Taki vsakor nista Andersonova drama »Čaj in simpatija« in ne komedija »Vroča kri«. Prva prikazuje dekadentne ljudi pri katerih se nima naš precej bolj zdrav človek kaj učiti. Druga pa je neokusna s svojim nenehnim gledanjem pod krilo škotskega vojaka in premalo človeško toplja spricho neobzira do na smrt bolnega prijatelja. Katajeva »Kvadratura kroga« bi mogla še vse bolj osmesiti in razgaliti kako komunistični sistem suženjsko uklepa človeka. Resno delo je »Na nočnih poteh«. Edina slovenska drama, ki je prišla letos na vrsto pa je Pregarčeva »Šagra«, ki dramaturško-umetniško ni kaj posebnega in jo je reševala edino režija.

Igralsko in režijsko pa so vsa dela skrbno pripravljena in podana s poklicno gledališko kulturo. Seveda je to mogoče le, dokler vzdržuje ustanovo z režiserji, igralci in pomožnim osebjem matična država. Brez te pomoči smo Slovenci na Tržaškem takoj brez poklicnega gledališča.

VLADI DANEU

Oznanjaj ljubezen, briši solze, dajaj se ljudem kot kruh! Čim bolj se boš dajal, več te bo, in čim manj boš hlepel po priljubljenosti, več je boš deležen. Če boš dovolj močan, boš doživel ta čudež!»

Kristolič je gledal nekam proti vzhodu in ustnice so mu drhtele pol v joku pol v smehu.

»Plačilo za ljubezen so mir, smehlaj in pesem.«

Z vrha ni mogel iti še višje, zato je nadaljeval pot po ravnici — tako kakor so tekla tudi njegova leta. Želel je, da bi bila zmagoslavna pot po nji dolga, preden se bo povesila na drugo stran v sence.

RAZGLEDI

JUAN RAMON JIMENEZ (r. l. 1881 v Mogueru v Andaluziji) je glavni pesnik španske Moderne. Izdal je okoli trideset zbirk pesmi in bil s svojimi različnimi razvojnimi dobami vzgojitelj vse mlajše pesniške generacije. V špansko poezijo je prvi uvedel prosto obliko in nov pesniški jezik. Njegove pesmi so duhovne, včasih dokaj miselne, obenem pa izredno ubrane in izrazno dovršene iz njih veje velika dobrotta in plemenitost, s trohico značilne španske tragičnosti.

Pisal je tudi prozo. Najbolj znano delo je »Srebrin in jaz« (Platero y yo), zbirka pesmi v prozi, ki jo je izdal za otroke, napisal pa za vse »tiste, ki berejo lirčne pesnike«; tudi v tej knjigi »sta si žalost in veselje dvojčka, kakor Srebinova uhlja«: je nekakšna legija v čast andaluzijski zemlji in osliču Srebrinu, ki je simbol zvestega, nezahtevnega prijatelja.

Od začetka državljanske vojne (1936) živi v Ameriki. Novembra je prejel zasluženo Nobelovo nagrado, dandanes najvišje kulturno priznanje na svetu.

Srebrin je majhen, kosmat, mil: na zunaj mehak, kot bi bil ves iz bombaževine in brez kosti. Le kovinska odbliska njegovih oči sta trda kot dva skarabeja iz črne steklovine.

Spustim ga; pa gre na travnik in narahlo boža — toliko da jih pomuli — roznate, sinje in rumene cvetove. »Srebrin!« ga tiho pokličem in mi pridrobi veselo naproti, da je videti, kot bi se smejal bogvedi kakšni muhasti misli.

Jé, kar mu položim. Rad ima pomaranče, mandarine, lepljivo moškato grozdje in črne fige s tisto kristalno paljico medu ...

Nežen je in ljubezniv kot otrok, kakor dekletce; pa suh in čvrst kot kamen. Ko greva ob nedeljah po zadnjih vaških poteh, se počasni, zakmašno oblečeni kmetje ustavljajo in sodijo:

»Iz jekla je.«

Iz jekla je. Iz jekla in iz lunine srebrnine obenem.

Prevedel iz španščine RAFKO VODEB

Gledališče VERDI

Sezona se je začela z Verdijevo »Aido«. Izvedba je bila dobra in mnogo bolj gibčna v primeri z izvedbami v preteklosti. Drugi večer smo gledali Menottijev »Telefon« in Straussovo »Elektro«. Menotti je v tej farski pokazal odvisnost modernega človeka od telefona in nepravilike, ki izvirajo iz tega. Straussova Elektra pa je močna grška drama. V tej glasbi je Strauss nedosegljiv. Čudovit je način, kako zna ravnati z instrumenti in podati v vsakem trenutku duševno razpoloženje,

posebno Elektre. Tudi Christel Goltz je bila v naslovni vlogi nedosegljiva izvajalka. Gledalci so bili tako navdušeni, da so jo sedemkrat priklicali na oder. Respighieva »Fiamma«, melodrama, ki se godi v srednjeveški Ravenni, je tudi žela veliko uspeha. Četrta premiera so bile Offenbachove »Hofmannove pripovedke«. Tu smo imeli priliko slišati domačinko Otto Ondino, ki nas je posebno prijetno presenetila. Pripovedkam sta sledila »Kratko življenje« Manuela de Falla in »Španski balet«.

Opera »Kratko življenje«, kljub velikim uspehom v Španiji in Južni Ameriki, v Trstu ni bila sprejeta z navdušenjem. Tako glasba, to je namreč njegovo prvo teatralno delo, kot libreto sta precej nedovršena. Španski balet je privabil mnogo gledalcev, a vsi so bili na koncu predstave razočarani. Plesalci niso pokazali tega, kar so ljudje pričakovali. Njihov nastop ni bil primeren za predstavo v Verdiju. Splošno mnenje je bilo, da bi ta skupina žela večji uspeh v kakem nočnem zabavišču. Wagnerjevi »Mojstri pevci nürnberški« so, čeprav utrudljivi, bili zelo dobrohotno sprejeti, zlasti zaradi dobre izvedbe in, kakor vedno, izvrstnega orkestra. Sedma opera programa je bila »Legenda o kiteškem nevidnem mestu«. Vrednost Rimski-Korsakovega neoporečnega dela pa je uprava gledališča Verdi znatno zmanjšala. Povabila je namreč pevce, ki niso bili na zadostni umetniški in glasovni višini za izvedbo tega precej težkega dela. »Siviljski brivec« je, kot po navadi, privabil mnogo občinstva, ki je bilo z izvedbo kar zadovoljno. Deveta točka sporeda je vsebovala kar tri opere, oziroma dve operi in balet: Rosselini »Vojna«, Viozzi »Nočni poseg«, Respighi »Čarobna prodajalnica«. Prva je glasbeno in

miselno skrajno dovršena drama. V Rosselinijevi glasbi je čutili vso grozoto in strah, ki ga prinaša vojna. Žal pa je to mojstrovino moderne umetnosti nekoliko okrnila izvedba neprav prvovrstnih pevcev razen seveda Magde Oliviero. »Z nočnim posegom« pa se nam je zopet predstavil someščan Giulio Viozzi. Ta me je popolnoma razočaral, kakor s farso, ki jo je predstavil lani. Balet Respighija pa je zadovoljivo predstavila plesna skupina gledališča Verdi pod vodstvom Nives Polli. Berliozovo »Faustovo pogubljenje« je občinstvo nekoliko razočaralo. Pevci niso bili tehnično slabi, ali njihov glas je bil neprimeren za to opero. Balet pa se je kakor vedno izkazal.

Sledila je Bellinijeva opera »Puritani«. O tej izvedbi kakor o skladatelju ni moči reči nič drugega kot pohvalo. Zadnja na sporedu pa je Verdijeva opera »Othello«.

K uspehu naštetih predstav so pripomogli tudi odlični dirigenti: Votto, Capuana, Molinari-Pradelli, Chartier i. dr.

Kljub kritikam, ki jih je izzval program se torej tudi letos tržaško operno gledališče ni izneverilo svoji tradiciji. Poudariti pa je treba, da bi lahko večkrat povabili kvalitetnejše pevce.

GLAVKO TURK

T. S. ELIOT

UMOR V KATEDRALI

Stalno tržaško gledališče je v januarju in februarju z velikim uspehom nad dvajsetkrat ponovilo delo angleškega pisatelja Tomaža S. Eliota: Umor v katedrali. Eliot obravnava v tej zgodovinski dramatični zgodbi tragiko canterburskega nadškofa Tomaža Becketa, ki se po sedmih letih izgnanstva vrne na svoj nadškofov sedež med svoje ovce. Ob tem zgodovinskem dejstvu začenja Eliot svojo dramo, v kateri pripelje glavnega junaka, nadškofa Tomaža, do notranje odločitve in zmage nad smrtjo, ki mu jo nasilno zadajo kraljevi

odposlanci. Eliot obdela v tej svoji versko-moralni dramatični zgodbi zadržanje nadškofa Tomaža Becketa nasproti kralju in angleškemu plemstvu leta 1170. Nadškof zavrne štiri skušnjave: brezskrbno in posvetno življenje, politično moč kot kancler, nezvestobo kralju in željo po svetniški slavi. Po hudih notranjih bojih se Tomaž dvigne na stopnjo prave svetosti, ko razume in občuti, da stoje svetniki mnogo više in niso taki kakor si jih predstavlja človek, temveč so predani božji luči. Bog jim nakloni mučeništvo kot nagrado za zvestobo.

Igralec Ottorino Guerrini je s svojo asketsko zadržanostjo podal lik nadškofa Tomaža tako dovršeno, da je gledalce s svojo igro tako prevzel, da so se čutili, kot da zares prisostvujejo bogoslužnim opravilom v katedrali. Tudi ostali igralci: zbor žena, duhovnikov, skušnjavci in vitezi so s svojo igro navdušili občinstvo, ki je po vsaki igri odhajalo kot iz cerkve, v kateri se je zgodilo nasilno krvoprelitje.

S tem delom je mlado Stalno tržaško gledališče doseglo doslej svoj največji uspeh.

MAKS ŠAH

T. S. Eliot:
»UMOR V
KATEDRALI«
Prizor iz II. dej.

Igramo. Seveda nismo plačani za to delo, nimamo tehničnih delavcev, ki nam bi pripravljali in razsvetljevali oder, sami smo vse: igralci, lučni mojstri, inspicienti, delavci v gledališki delavnici, šepetalci, vse. Zato naše predstave pač niso bleščeče razkošne. Radi bi samo, da bi bile slovenske in domače. In da bi bile seveda čim boljše in čim skrbneje pripravljene.

V letošnji sezoni smo igrali:

1. julija 1956. je Slov. oder prvič izvajal misterij Mihaela Jerasa »Tržaška legenda«.

21. oktobra v dvorani Marijinega doma v ulici Risorta ponovitev istega misterija.

11. novembra »Tržaška legenda« v Bazovici, ob 100-letnici fare.

9. decembra, za praznik Brezmadežnega Spočetja so člani Slov. odra prvič uprizorili Ghéonov misterij »Mašna strežnika iz Santarema«, dve predstavi.

26. novembra je bila v Tržaškem avditoriju predstava Mihaela Jerasa veseloigra »Večer belih vrtinic«.

22. decembra je Slov. oder slavil v avditoriju v Trstu rojstni dan slovenskega gledališča. Prvi del, »Zojsovo omizje« Mihaela Jerasa, drugi del, »Županova Micka«.

5. januarja 1957. »Tretji Božič«, prireditve v avditoriju z božičnim sporedom. V prvem delu poje škedenjski pevski zbor božične pesmi, v drugem delu ponovitev Ghéonovega misterija »Mašna strežnika iz Santarema«.

13. januarja je Slov. oder ponovil veseloigro M. Jerasa »Večer belih vrtinic« v Nabrežini.

3. februarja so člani Slov. odra obiskali župniško dvorano v Sv. Križu s Zoisovim omizjem in Županovo Micko.

10. februarja sta bili predstavi v Borštu in Dolini. Spored je vseboval »Zojsovo omizje« in »Županovo Micko«. Popoldanska predstava je bila v Borštu, večerna pa v Dolini.

GREGOR PERTOT

Enajsto leto že deluje na slovenski tržaški radijski postaji igralska skupina z imenom »Radijski oder«. Julija 1946 je imela prvo oddajo. Od tedaj do danes je odigrala niz domačih in tujih dramskih in dramatiziranih del.

Zdi se, da Tržaški Slovenci premalokrat javno govorimo o tej igralski skupini. En sam slovenski tednik je v zadnjem času nekajkrat opozoril nanjo. Predvsem je RO posvečal skrb lepemu književnemu jeziku in dobrim slušno-gledališkim oddajam.

Izbir iger je zajet iz svetovnega slovstva. Ni naroda, ki bi ne bil v teh letih zastopan po svojem pisatelju. Treba pa je povedati, da iger ne izbira Radijski oder in da nima na izbor nobenega vpliva. Izbor je izključno stvar radia. To je treba povedati zato, ker so mnogi poslušalci v zmoti in se pogosto obračajo na igralce ali na režiserje s pohvalami ali z grajami. Igre tedaj izbira in uvršča v program radijska ustanova. Izvedba pa je stvar Radijskega odra in s a m o izvedba.

Mladika hoče posvečati pozornost tudi radijskemu programu. Zdi se, da bo to hvaležno delo, saj se odigrava velik del slovenskega kulturnega življenja prav na slovenski radijski postaji. In ne smemo več tako brezbržno mimo. V tem sporedu pa zavzema prav RO važno postavko.

Radijsko gledališče je bilo pred 11. leti iz nič ustvarjeno. S skromnimi začetnimi močmi je začelo. Kasneje je doživelo dosti težav in ovir, vendar jih je do danes prebilo. Mnogi igralci so odšli po svetu, treba jih je bilo nadomestiti z novimi. Zato je bila ustanovljena posebna šola za pravilno izgovarjavo, za študij jezika in za igralsko umetnost. Tako je postala počasi ta igralska skupina — poklicna.

Danes šteje RO 42 igralcev in ima tudi od oblasti spričevalo poklicne igralske skupine. Sloni na starejših, že izkušenih močeh, poživljajo pa jo mladi. Predsednik skupine je Livij Valenčič, umetniški vodja pa je prof. Jože Peterlin, ki je RO ustanovil in ga od tedaj tudi vodi.

To je tedaj naše poklicno tržaško Radijsko gledališče. Vračali se bomo k njegovim radijskim predstavam in pisali o njih, da ne bodo šle le v eterske valove in izginile, ampak da jih bomo tudi registrirali. Večkrat so na sporedu slovenska izvirna dramska dela, ki ne doživijo tiskane izdaje. Prepričani smo, da bomo s stvarnim poročilom o njih pomagali k vzpodbudi in kvaliteti. In da bomo pohvalili, kar je pohvale vredno.

FRANC MLJAČ

PROSVETA NA GORIŠKEM

Letošnja sezona prosvetnega dela na Goriškem se je začela z oktobrom. Najprej pogledjmo v Podgoro, kjer so na rožnensko nedeljo blagoslovili zaobljubljeno kapelico v čast Materi božji. Posrečen načrt je izdelal Vilko Čekuta. Farna katoliška organizirana mladina pod vodstvom župnika B. Špacapana se je potrudila, da je ta praznik nad vse uspel. Domači cerkveni zbor in drugi povabljeni zbori so še povečali to Marijino slavnost z izvajanjem koncerta Marijinih pesmi.

V Gabrjah so 7. oktobra obhajali zlatomašno slavlje preč. g. Krištofa Tomšiča, župnika na Trnovem onkraj meje. Župnik S. Žerjal, cerkveni zbor pod vodstvom učitelja in organizatorja E. Lasiča ter vsa farna mladina je storila vse, da je to zlatomašno slavlje lepo uspelo.

SKPD iz Gorice je dne 14. X. organiziralo drugi prijateljski sestanek organistov na Goriškem.

Mladinski listič »Pastirček« je z oktobrom začel nov letnik. Urejuje ga Mons. S. Gregorec.

V Gorici je SKPD iz Gorice ponovno začelo s kulturnimi večeri.

Prvi kulturni večer je bil dne 15. X. Vinko Zaletel je ob fotografijah, ki jih je posnel na svojem potovanju širom Amerike pokazal del daljnega sveta.

Na praznik Kristusa Kralja sta Dekliška M. D. ter SKPD iz Gorice priredila misijonsko prireditve. Na sporedu je bilo petje, verska igra + F. Terčelja »Luč« z glasbenimi vložki M.

Fileja ter loterija v prid slovenskim misijonarjem. Prireditev je bila ponovljena naslednjo nedeljo.

V oktobru je izšla »Planika« glasilo M. M. kongregacije v Gorici. Izhaja vsak drugi mesec. Urednik glasila je M. Mazora.

NOVEMBER

Prve dni novembra so izšle knjige goriške Mohorjeve družbe za leto 1957.

V novembru je Orglarska šola v Gorici pričela svoje redno šolsko leto. Namen te šole je, da izvežba učence za dobre orglarje in pevovodje.

Dne 18. XI. so v Sovodnjah praznovali 200 letnico farnske cerkve. Ob tej priložnosti je zastopstvo SKPD iz Gorice povabilo na prijateljski sestanek v Sovodnjah razne moške zборе, ki naj bi po končani slavnosti zapeli v prijazni družbi niz narodnih in umetnih pesmi. Poleg članov moškega zbora SKPD iz Gorice, so se odzvali povabilu pevci iz Pevme in iz Rupe.

V polovici novembra je oktet SKPD iz Gorice nastopil na radiu Trst A z lepim programom pesmi. Oktet je pripravil za ta nastop pevovodja France Valentinčič.

Povsod, kjer prebivajo Slovenci, so se v novemberskih dneh spominjali 50-letnice smrti goriškega pesnika Simona Gregorčiča. Tudi goriško SKPD je posvetilo njegovemu spominu svoj II. kulturni večer v četrtek 29. XI. Predavanje o S. Gregorčiču je imela goriška pesnica Ljubka Šorli-Bratuževa. Izvirnemu predavanju so sledile recitacije Gregorčičevih pesmi, izmed katerih je najbolj ugajala pesnitev »Oljki« ob klavirski ilustraciji, ki jo je izvajal M. Filej. Nastopili so še: Oktet SKPD s svojim dirigentom F. Valentinčičem, ki je tudi odpel solo pesem »Oj vstani sonce moje«; dekliški zbor SKPD pod vodstvom M. Fileja ter mandolinistični orkester pod taktirko M. Debenjaka. Spominska proslava je lepo uspela.

Tudi SKPD iz Števerjana je imelo proslavo posvečeno spominu pesnika S. Gregorčiča s sodelovanjem SKPD iz Gorice. O Gregorčiču je predavala pesnica Ljubka Šorli-Bratuževa. Vse ostale točke so izvajali člani društva iz Števerjana.

DECEMBER

Dekliški zbor Marijine družbe iz Gorice je dne 2. XII. nastopil na radiu Trst A s programom Marijinih pesmi. Zbor je vodila pevovodkinja prof. Lojzka Bratuževa.

Isti dan je bil v Štandrežu III. sestanek organistov štandreške dekanije. Sestanek je organiziralo SKPZ iz Gorice. Zastopani so bili organisti iz Štandreža, Rupe, Doberdob-Jamlje, vodstvo SKPD iz Gorice, Pevme in Števerjana.

V veliko veselje šolskih otrok je bilo tudi to leto miklavževanje v dvorani »Brezmadežne« v Gorici. Ta praznik otrok je pripravila slovenska Konferenca sv. Vincencija iz Gorice.

Miklavževanje je bilo tudi v Doberdodu, v Števerjanu, v Sovodnjah in v Dolu.

Mladeniška Mar. kongregacija iz Gorice je na praznik Brezmadežne priredila svečano akademijo Mariji v čast. Slavnostni govor je imel dr. K. Humar. Sledil je pester spored z deklamacijami, s petjem okteta pod vodstvom F. Valentinčiča ter z nastopom mandolinističnega orkestra z dirigentom M. Debenjakom.

Marijino akademijo so imeli dne 8. XII. tudi v Doberdodu. Na sporedu so bili igra, petje, deklamacije ter slavnostni govor.

SKAD iz Gorice je dne 22. decembra priredilo večer češke glasbe. Na tem večeru sta nastopala z brilantnim igranjem violinist virtuoz prof. K. Sancin ter njegova žena prof. Mirca Sancinova, komponistinja in pianistka. Izvajala sta dela čeških avtorjev: A. Dvoraka, Jos. Luka, Fr. Drdle, Z. Fibicha ter B. Smetane.

V decembru je izšla zadnja številka I. letnika »Planike«.

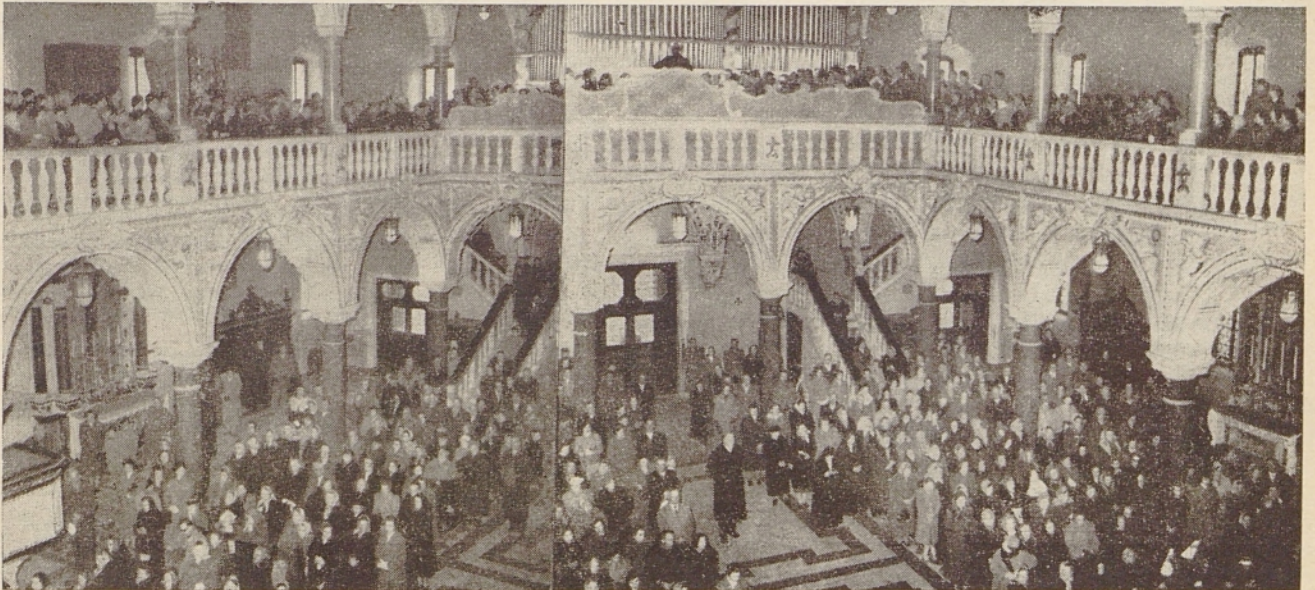
Na Štefanovo je dramski odsek SKPD iz Števerjana priredil v Marijinem domu v Gorici Jalnovo dramo »Srenja«. Igra je bila dobro podana ter udeležba občinstva zadovoljiva.

Zadnjo nedeljo v letu sta Duhovska zveza ter SKPD iz Gorice priredila veličastno božično proslavo v goriški stolni cerkvi. Program božičnice je vseboval: 1. verski govor, ki ga je imel g. dekan A. Pavlin; 2. koncert božičnih pesmi, ki so ga izvajali cerkveni združeni zbori pod vodstvom dirigenta M. Fileja. Pevcev je bilo okrog 150 po številu. Sodelovali so cerkveni mešani zbor iz Jamelj, Doberdoba, Rupe, Pevme in Števerjana. Moški zbori iz Štandreža, moški zbor SKPD iz Gorice ter dekliški zbor Mar. Družbe iz Gorice. Pri orglah je mojstrsko igrala ter sodelovala prof. Lojzka Bratuževa.

Pri tej božični proslavi so bili prisotni vsi predstavniki naših slov. osnovnih in srednjih šol; vsi ugledni slovenski župani naših občin ter drugi zastopniki.

Božična prireditev je odlično uspela.

M. F.

NAŠA DRUŽINA

Duša družine

Ljubezen v družini bi mogli imenovati dušo družinskega življenja, dušo družinske vzgoje. A duša je skrita, se nam javlja le po svojih delih, nikdar z besedo. V zdravih družinah se medsebojna ljubezen javlja v dejanjih, žrtvah, medsebojnem spoštovanju in pomoči. Mnogokrat se ta medsebojna ljubezen celo nekako skriva, da na prvi pogled dobiš vtis, kakor da je le malo. Šele ko pridejo težke preizkušnje na družino, spoznaš, kako je bila živa in globoka.

Kolikokrat se n. pr. zgodi, da so starši zelo strogi in na zunaj zelo hladni do svojih otrok; tako strogi in tako hladni, da so otroci prepričani, da jih starši nimajo radi. A ko zadene katerega izmed otrok nesreča, če n. pr. hudo zboli, se isti starši žrtvujejo noč in dan, da lajšajo otroku gorje, niti spat ne gredo, da morejo biti pri njem slednji trenutek. Da ga rešijo, so pripravljeni žrtvovati vse premoženje. Imel sem na gimnaziji profesorja, ki je svojega sina ozmerjal skoraj vselej, kadar ga je srečal na šoli, in to v navzočnosti drugih. Vsi smo bili prepričani, da on tega otroka ne mara. A ta otrok nenadoma zboli in umrje. Štirinajst dni po smrti profesorja ni bilo v šolo, a ko je prišel, je prišel ves blede in prepaden, črno oblečen, zamišljen; še tedne nato zaradi žalosti ni mogel poučevati. Ob grobu svojega sina si je dal napraviti klop in dnevno je zahajal na pokopališče in hotel tako biti ob njem.

In otroci med seboj! Koliko je celo med dobrimi raznih preprirov, trenj, grdih pogledov, nasprotovanj, majhnih maščevanj itd. A če kdo izmed njih za dalj časa zapušča očetovo hišo, kako je vsem težko slovo, kako ga pogrešajo še tedne in mesece ter komaj čakajo praznikov, češ, takrat se bo vrnil med nas.

Starši često tiho trpe, ko opazujejo, kako so otroci neredko tako hladni do njih, se ne brigajo zanje. In vendar je redno otroško srce prepojeno z ljubeznijo do staršev. Kjer tega ni, ni vzrok le pri otroku. Le misli na otroka pri igri: tako se ji ves preda, da mu matere na videz ni prav nič mar. A če se mati neopazno oddalji ali skrrije, ko otrok to opazi, postane ves zbeگان, nemiren, mater išče in kliče ter zajoka, če je ne prikljče. Brez matere otrok ne more živeti. Morda se staršem često zazdi, da jih vsaj doraščajoč fant ali dekle ne marata več. Na zunaj je doraščajoč otrok morda res siten, občutljiv, si želi družbe izven družine, se s starši družiti le malo. A le pošlji ga daleč proč od sebe pa bodo romala domov dolga pisma, zgovorne priče, da so otroci tudi v teh letih prežeti z ljubeznijo do staršev, navezani nanje in da si morda niso nikdar tako iskreno želeli njih razumevanja in ljubezni kot si to žele prav v svojih nerodnih letih.

Kakšno ljubezen si pa otrok v družini želi? ŽELI SI PREDVSEM, DA SE LJUBITA MED SEBOJ OČE IN MATI. Ne pričakuje, da se njuna ljubezen javlja pred njim v medsebojnih nežnostih. Ne! Želi le, da sta si dobra, edina, razumevajoča se in potrpljiva. To njuno medsebojno ljubezen si celo bolj želi kakor da starši ljubijo njega. Zato otroci zelo trpe, če se starši ne ljubijo, če si niso med seboj dobri; trpe bolj kakor morejo starši to slutiti; trpe silno, pa naj bi starši svoje otroke sicer še tako ljubili. Če ni edinosti in dobrote med očetom in materjo, otroku ne diši niti jed niti delo niti zabava. Smrti si želi ali pozabljenje vsega v družini, daleč proč od družine! Koliko je skritih solza in gorečih molitev pri dekletih v takih družinah, koliko je skritega, morečega gneva in temnih načrtov pri fantih! Kolikokrat otroci

BESEDA DRUŽINI

V naših hišah, v družinah je toliko sreče, pa tudi toliko skrbi; toliko smeha in razigranega veselja in spet toliko trpljenja in solza!

Naših družin se je posebno po vojni dotaknilo toliko stvari: novih in vabljivih idej, novih nazorov, novih vab. Vse je hotelo biti moderno, napredno, progressivno. Vse je hlatalo za vsem tem — pa ali nas je vse to osrečilo?

Zelo pogosto je družina bolj srečna tedaj, če ni hitela za novostmi in moder nizmi, ampak tedaj, če je ostala zvesta svojemu nekdanjemu poslanstvu. Pogosto se je zgodilo tako, da smo hoteli objeti vse, a v rokah ni nič ostalo.

Zato bi radi, da bi bila prepojena Mladika, ki prihaja v primorske družine in je pognala iz domačih tal, s tistimi pristnimi ideali, za katere smo pravzaprav ustvarjeni: z vero v Boga in ljubeznijo do domovine in svojega naroda. Naj ta ideja združi vse člane, ki živijo v družini: očeta, mater, otroke.

V reviji bo združen mlajši in starejši rod, mlajši in starejši pisatelji. Naj se jim pridružijo mlajši in starejši bralci.

Idealizem bo rešil propada naše primorske domove. Naj bo Mladika živa vez tega idealizma. Naj prinaša vero v zdravje našega naroda in vero v njegovo bodočnost od lepih razkošnih domov do preprostih kmečkih in delavskih naselij!

DUSAN JAKOMIN

film

Sodobni človek, predvsem mlad, ne more mimo filma. V raznih kinematografskih dvoranah v mestih in vaseh se vrstijo teden za tednom na platnu razni filmi: zgodovinski, zabavni, poučni ... in škodljivi. Slediti hočemo tistim resnično vrednim.

Te dni smo imeli priliko videti film »RIHARD III.«, ki ga je angleški igralec Lawrence Olivier posnel po istoimenski Shakespearevi drami. Snov za to delo je povzeta iz dobe po vojni, ko sta se bojevali v Angliji za oblast dinastij York in Lancaster.

Lik glavnega junaka je mojstrsko dovršeno podal Lawrence Olivier. Njegova igralska podoba je v filmu taka, da je težko v njej poznati njega samega. Sploh daje vsem vtis, da ni v njem nič človeškega. S presenetljivo hladnostjo izvrši svoje zločine, ne da bi pri tem imel tudi malo pomislekov. Junak se je v svojo vlogo tako vživel, da nam je na koncu filma sam on postal zoprni.

Film je tudi v splošnem prava umetnina, ki jih moremo danes malo videti. Pri meren je za odrasle in izobražene ljudi.

V filmu »ZELEZNICAR« je prikazano življenje delavca v treh temeljnih principih: družina, delo in družba. Ti so povezani med seboj in ko se en sam razdruži, tudi ostala dva trpita. Na koncu se ti principi spet združijo, ko družba spozna, da je imel delavec prav. Film priporočamo odraslim.

MIRANDA ZAFRED

— ne z besedo — ampak s svojimi očmi prosijo in rotijo svoje starše: bodita si dobra, razumevajta se in potrpi; vsi, ki sta jim dala življenje, trpimo, mremo, živeti ne moremo več, ker si vidva nista dobra, ker si vidva nista edina!

Koliko gorja je v otroških dušah zaradi pomanjkanja ljubezni med starši! In zakaj se ne ljubita? Zakaj si nista edina in dobra? Često so vzroki prave malenkosti, kaprice! Pa naj bi bili vzroki še tako veliki, kaj vzroki — glavno so posledice takega stanja v družini! In posledice za starše in zlasti še za otroke so strašne! Psihologija uči, da so otroci, ki so odraščali v družini, kjer ni bilo miru in ljubezni, kjer ni bilo veselja, ampak stalna napetost — zelo pogosto ne le zagrenjeni za vse življenje, ne le duševno strti, ampak zelo pogosto celo anormalni! Čuden je človek! V velikih, težkih stvareh se zna premagati, v majhnih težavah, v svojih kapricah in neprijetnostih pa ne zna potrpeti! In vendar je družinska sreča in mir na zemlji odvisna ne toliko od velikih žrtev, ampak od dobrote, potrpežljivosti v majhnem, vsakdanjem.

Prof. R. HANŽELIČ (D. Z.)

Zatišje v naših domovih

Dom je nekaj čudovito lepega, če je res dom. Ko divja po ulicah in na bojiščih sovraštvo, se družina stisne za zaprta vrata, pogovor je komaj slišen in takrat je družina eno samo srce.

Ohranjujmo zato svoj dom lep in prijeten. Naj ne ruši njegova miru hreščeče vpitje in pesem pijanega človeka. Če ima kdo kdaj to grdo napako, da se napije, naj se zbere, ko bo stopil čez prag, da ne bo doma zakričal. Še bolje pa — naj se ne napije. Že zaradi lepote doma naj ne bo pijan.

Dom naj bo hram zaupanja. V pravem domu si drug drugemu le dobro želimo. Zato smo zaupni drug drugemu in si v vsem pomagamo.

V slovenskem domu je bila naša materina govorica vedno najbolj čaščena in najbolj nedotakljiva. Drugod v javnosti so jo prepovedali, v naših domovih je žive!a. Naj živi še dalje v domovih, če že v uradih ni prostora za njo. Ne pustimo, da propade slovenski značaj našega doma, ki so ga nam izročili naši očetje.

In tesno s slovensko podobo, ki smo jo podedovali, je tudi povezana slovenska molitev, ko sedemo za mizo, da bi jedli in preden ležemo k počitku, da bi zaspali.

Slovenska govorica v lepem pogovoru med nami in z Bogom je slika slovenskega doma, ki smo ga sprejeli od svojih očetov. Ohranjajmo to lepo podobo, da jo bomo izročali tako tudi svojim potomcem.

D. J.

Okras naših domov

Že nekda so naše matere skrbele, da je bil slovenski dom lep tudi na zunaj. Javorova miza — belo pogrnjena, na njej slovenski šopek. Okrog nje stoli, v obliki src izrezljani. Nasproti vrat pa »bohkov kot«, kotiček v sobi, kjer so bile v božičnem času jaslice, ostali del leta pa razpelo. Na steni so se potem vrstile slike na steklo, preproste umetnine, ki jih je izdelal ljudski umetnik.

Kasneje so večkrat te slike odnesli na podstrešje ali pa v klet in obesili namesto njih nove. Toda to niso kake umetnine, ampak pogosto navadno, ceneno blago. Mnogo več so bile vredne slike, ki jih je izdelala preprosta roka.

Tudi danes še v marsikaterem domu ni lepe slike na steni. Okrasimo jo! Morda bomo lahko kupili kako pravo umetnino slovenskega slikarja. Vsekakor naj bo naš dom ob morju, v Gorici in njenem zaledju lep, da bo vsak gost, ki bo stopil čez prag takoj čutil, da v teh domovih živijo kulturni ljudje.

Varujte svoje živce

Delovanje prav vsakega telesnega organa vodi v živčevje, ki ima vrhovni sedež v možganih. Ločimo hotno, naši volji podrejeno živčevje in avtonomno, od naše volje v gotovi meri neodvisno živčevje, ki vodi delovanje notranjih organov. Vsak organ vživčujeta dva avtonomna živca, ki delujeta v nasprotnem smislu. Eden pospešuje, drugi ovira delovanje istega organa, vendar je produkt delovanja vedno isti, to se pravi, če se eden živec razdraži, popusti drugi. Najidealnejše je takozvano stanje ravnovesja, kjer oba živca delujeta tako, da dotični organ vrši nemoženo njemu določeno delo. Ima pa živčenje to slabo lastnost, da vsaki dobi vzburljenja in povečanega delovanja sledi prav tako dolga doba utrujenosti in zmanjšanega delovanja. Avtonomno živčevje, ki je sicer od naše volje neodvisno pod vplivom razburjenja, togobe, jeze, žalosti in različnih strupov, reagira z enostranskim povečanjem delovanja tako, da se ravnovesno stanje, ki je edino pravilno in zdravo, poruši. So ljudje, ki pri močnem razburjenju dobe zlatenico ali napad žolčnih kamnov, drugi želodčne krče, tretji bruhanja, nekateri poblede in se tresejo, drugi ne spijo in ne morejo jesti, marsikoga je radi prevelikega razburjenja že zadelo možganska ali srčna kap.

Posebno pažnjo moramo posvečati našemu čutnemu živčevju, to je tistemu, s katerim sprejemamo vtise iz zunanjega sveta, kajti to živčenje usmerja naše misli, želje, strasti, odnose do drugih ljudi, sploh naše duševno življenje. Duševno življenje pa ima silen vpliv na delovanje celotnega organizma. N. pr. slišiš ali bereš kako za tebe neugodno novico. Vse telo hipno reagira, človek se ustraši, razburja, postane blede, se trese, izgubi tek, ne more spati itd. Obratno si vesel, dobro razpoložen, dobro spiš, imaš dober tek, si miren, če zveš kako dobro novico. Kakor se nam ena in ista hrana, ki jo predolgo uživamo, zagnusi, ravno tako se človeku zagnusijo vtisi iz zunanjega sveta, če so vedno isti ali premočni. Čutno živčevje ima to čutno lastnost, da ga isti pojavi v gotovi jakosti pomirijo, v povečani jakosti pa razdražijo. Lepa umirjena glasba povzroča človeku občutek ugodja, preglasna, kričeča, razbijajoča glasba, kot na primer od zamorcev pridobljeni jazz, pa človeka utrudja, ko je pri obeh isti fiziološki proces vplivanja na dušni živec in možgansko slušno polje, samo ritem in jakost sta različna. Enako vpliva lepo ubrano petje v nasprotju s tuljenju podobnim petjem pijancev. Kako prijetno je uživati primerno sladke jedi, če so pa presladke, se človeku zagnusijo. V velikih mestih je počestni hrup vsled silnega prometa, velike gostote ljudi, hupanja avtomobilov, radiozvočnikov itd. silen in stalno udarja na naše živčevje ter ga drži v stalni napetosti. Zato je dobro, če se moremo od časa do časa umakniti hrupu in si poiščemo kak miren kraj, da se glava malo ohladi. Nespametno je ravnanje gotovih ljudi, ki od zore do mraka navijajo gramofon ali radio in s tem uničujejo lastne živce ter živce sosedov.

trrdka

kerže

trgovina na drobno in debelo

trst

piazza s. giovanni 1 - telef. 35-019

EMAJLIRANI ŠTEDILNIKI IN PEČI NAJMODERNEJŠIH OBLIK ZA VSA GORIVA — POPOLNA OPREMA ZA KUHINJE, JEDILNICE, RESTAVRACIJE, IZ EMAJLA, NERJAVEČEGA (INOX) JEKLA ITD. — ELEKTRIČNI LIKALNIKI, SE-SALCI ZA PRAH, PRALNI STROJI, GRELCI ZA VODO, HLADILNIKI, DEKORATIVNI PREDMETI UMETNE OBRTI OD KERAMIKE DO BRUŠENEGA KRISTALA. LESTENCI TER VSEH VRST ELEKTRIČNIH LUČI KLASIČNE IN MODERNE OBLIKE — PRODAJA TUDI NA OBROKE!

TISKARNA

GRAPHIS

TRST, UL. SV. FRANČIŠKA 20
Telefon 29-477

VAM IZDELA VSAKOVRSNE TISKOVINE

V ENO- ALI VEČBARVNEM TISKU

BERITE — ŠIRITE

Knjižice

- VELIKI TEDEN
- LETA ČLOVEKOVA
- LURD OB STOLETNICI

UPRAVA: DOLINA PRI TRSTU

OGLEJTE SI NASE IZLOŽBE!
IMAMO PRISTNO ANGLEŠKO BLAGO
ZA MOSKE IN ŽENSKÉ OBLEKE

MAGAZIN ANGLEŠKEGA BLAGA

TRST, UL. S. NICOLO' 22 - TEL. 31-138

BOGATA IZBIRA NA DEBELO
IN NA DROBNO. CENE UGODNE
OBISČITE NAS SE DANES!

ZOBOZDRAVNIK

Dr. Stanislav Pavlica

SPREJEMA

V SVOJEM AMBULATORIJU

V ULICI RITTMAYER 13, TEL. 31-813
DNEVNO OD 9-13 IN OD 17-19 URE